ԲԻԲԱԿՆ
ՀԱՅՈՑ
ԳԻՏԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԺԲ· ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 224 — ՕԳՈՍՏՈՍ 27/15 1894

1· Բիւրակն առ այժմ ամիսը անգամ մը կը հրատարակուի: —**2**· Տարեկան գինն է ամեն տեղոյ համար 1½ Մէնիթիէ, թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ ըլլալով: —**3**· Գեմէ կը ծախուի 100 փարայ: —**4**· Բաժանորդ գրուիլ ուզողներ դիմելու են կամ իրենց հասցէն ղրկելու են առ խմբագիրն Տպագրատուն Ն. Ձ. Աւտմեան Կ· Պոլիս Զագմագնըլար Ցակոբեան Խան թիւ 40, 41, կամ ի Պայազիտ Հաւուզ: —**5**· Բիւրակնի վերաբերեալ ամենայն գրութիւնք եւ բաժանորդական վճարումնք պէտք է ուղղել առ խմբագիրն: —**6**· Անվճար նամակ կամ ո եւ է գրութիւն չընդունուիր: —**7**· Տասն օրինակի համար բաժանորդ գտնողին մէկ օրինակ ձրի կը տրուի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քրիստոնէութիւն եւ մտքի մշակութիւն. — Ծնողական զգուշութիւն· — Տօնք. Ուշադրութի բանախօսութիւնը դաստիարակութեան բնութիւնն ու նպատակը. — Ե՞րբ օդին տմրշտարից. — Ան հատատացեալս — Հրաշք. — Կեանք չես մահու· — Որուն է յանցանքը. — Բարեխառնութիւն եւ բնութեան մէջ զբօսանքներ. — Տնկոց եւ ծաղկանց առողջապահական օրէնքներն. — Ժամանակներու տարբերութիւնը. — Սիրտը. — Գրքեր. — Ի՞նչպէս գրելու են երիտասարդներ. — Ձուր. — Սիկիլիոյ երկրաշարժը. — Գիտական զբօսանք. — Հանգանակութիւն Ակռւ. Որբանոցին ի Պուսա. Ազգ. — Բազմաբական. — Նոր հրատարակութիւնք

ԱԶԳ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Ի Գահառս և յօտար երկիրս գրանուագ մեր այն ընթերցասէր աղնիւ բարեժանորդք և գործակից որոց Հանդիսիս ներկայ չըլլանի պարագրելոին դէռ անվճար կը մնայ՝ կը խնդրենք որ փութան անյապաղ յղել յիշելով որ տարւոյն ութերորդ ամսոյն մէջ ենք, մինչ կանխիկ վճարում է պայմաննիս:

Բիւրակնի անճոռնի պարագայք չեն ներեր այսպիսի յապաղմանց, քան ոբոմ՝ տպագրութիւն՝ թղթատարութիւն՝ և այլ ամենայն ծախք կանխավճար են հոս, եթէ այսպէս չըլլայ ո՛չ կրնանք շարունակել այս մեր գործ ոչ կրնանք յղել մեր թերթ ուղուած տեղերն:

ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄՏՔԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քրիստոնէութեան բնութիւնն իսկ կ'ապահովէ մեզ թէ ամենաբարձր ու ամենահատարեալ մտքի մշակութեան մէջ գտնուիլ մեծ գործութիւն մ'է այն: Սոսկ տարտղնական, տրտաքին ծէս մը չէ այն: Գաղափարներու, կենդանի ճշմարտութեան կրօնք մ'է: Մարդկային մըտածման ուղղեալ է: Իր կեա նպատակին է լուսաւորութիւն և համոզում: Իր սկզբունքներն մտային և բարոյական կարողութեանց վրայ է որ կը տպաւորուին: Այս դաղափարներն ներքին կորով ևս այժ ունին: Խորհուրդ կը դրդռնն: Աստուծոյ խօսքը կենդանի ևս հզօր է: Կը զարմացանէ մտաւոր գործունէութիւն, խնդիր կը յարուցանէ, մտածում կը բերէ, չատ անգամ հակաճառութիւն յառաջ կը բերէ ևս չատ կերպերով աղդու ու մեհնայոյն արդիւնք մը՝ի գործ կը դնէ ամբողջ մտաւորական կեանքին վրայ: Աւետարանի նիւթոյ անհուն մեծու-

թեան վրայ ուշադրութիւն դարձնելէք անպատմելի է։ Աստուծոյ յայտնութիւնը, յատկանական ապագային, լսողական կատարելութեան անհուն սիրոյ, ամենակարողութեան եւ ամենագիտութեան արտայայտութիւնը, մարմնացումը, քաւութիւնը, ասոնք ամենը նիւթեր են որք կը նպատակեն մարդկային մտքի ամենէն ազնիւ կարողութիւններն յանձին Քրիստոսի դրդռելու։ Մխիթար մը որ ժամանակ մը աշխատեցաւ խաւարակոտոն Ամերիկեի մէջ, կը պատմէ բերա Ամերիկեցի իշխանի մը վրայ, որ այնչափ խորապէս ազդուած տա՛ւ այս մէկ քանի մեծամեծ ճշմարտութիւններէն որ գոչեց «Այնպէս կղզամ որպէս Քէ դրախտ չատ փափկիկ է, եւ պիտի ուզէի ու պայքարի այս մեծ նիւթերով։»

Քրիստոնէութեան էական պարտաւորութիւններն այնպիսի բնութիւն մը ունին որ մտքին ամենաբարձր յատկութիւնները կը մարզեն։ Ի՞նչպէս մարդ մը կրնայ երկրպագել Հոգւոյն առանց իր մտաւորական ուժերու այժմեայ եւ յարատեւ գործածման։ Ի՞նչպէս կարող է հաւատոյ կեանք մը վարել առանց անոնք անընդհատ իրայ վրայ խորհրդածելոյ վճռութիւն ընելու, առանց ըմբռնելու Հոգեւոր իրականութիւնները եւ մտածելու այնպիսի վախճաններու վրայ որոց մեծութիւնը յաւիտենականութեամբ կը չափուի։ Ի՞նչպէս կարող է իր աղօթքը բարձրացընել առ Ամենաբարձրեանն առանց աստիճան մը մտաւորական ճիգի որ չատ նպաստաւոր է մտաւորական զօրութեան եւ մշակութեան աճմանը։ Ի՞նչպէս կրնայ տածել այն վեհ յոյսերն զոր Քրիստոնէութիւնը կը վառէ եւ կը մնուցանէ, եւ չգտնել բոլոր իր առաքելութիւններն ընդարձակուած, բոլոր իր կարողութիւններն կենդանացած եւ մտնաւորապէս իր երեւակայութիւնը երկնային հուրով բոցավառեալ։

Ի՞նչպէս կրնայ դերապան եւ երկրպագու սէր նուիրել առ Աստուած, եւ չզդալ բարձրագոյն ըղձանոյ դրդռումը մը, մինչ միեւնոյն ատեն միտքը կը դառնայ աւելի կոչտ եւ ստորին հետաքրքրութիւններէ, որք այնքան ինչ կրնան կաշկանդելու եւ ստրկացնելու զայն։ Սիրոյ այս սիրաշահուող ձիրքին հոգին փոխակերպիչ եւ կրթող զօրութիւն մը կատարոյ, որ իրայ բնութեամբ այնքան ներքին կեանք հաղորդէ ամէն մտքի կարողութեանց, եւ ազնուացուցիչ եւ կենդանացուցիչ ազդեցութիւն մը ի դործ կը դնէ մտքի մշակութեան ամէն մէկ ճիւղին վրայ։ Քրիստոնէութեան ստրկացուցած դրբ լաւագոյն առաքինութիւնն է բարոյապէս հաստակերպիլ, նմանիլ Աստուծոյ։ Ուստի միտքը ոչ թէ միայն կը մղուի աստուածային կատարելութիւնները ուսանելու, այլ նաեւ ինք իր վրայ դառնալ, նայելու, ըմբռնելու իր աստուածանմանն յատկութիւնները, ճանչնալու իր նկարչին արժանապատուութիւնը եւ իր անսահման ընդունակութիւնները, — ինքնաճանաչման գործողութիւն մը որոյ անհրաժեշտ հետեւանքն է անձնական մշակութեան յառաջադիմութիւնը։ Ինչ որ նախապէս սահմանուած է իբր աղբիւր մը օգնութեան եւ նոր կեանք մը տալու պարտին կրկին միջոց մտքին զօրութիւն, աճում եւ վայել տալու։

Քրիստոնէութիւնը մտաւորապէս

յարմարած է մտային մշակութեան սա սլաստճառաւ նաեւ որ իր նպատակն է նեղքնոտէս զարգացնել քովանդակ մարդը։ Մարդկային ընտութիւնը իբր ամբողջութիւն մը ճանչցող միայն Քրիստոնէութիւնն է։ Անոր առջեւ մարդոյս մէջ եղած ամէն կարողութիւն բարձրացեալ եւ սրբական արժանիք մը ունի։ Ամէն կարողութիւն Աստուծմէ արուած է, և իր ստեղծմանն նպատակին այն առնն միայն կը հասնի երբ հասնի իր զարգացման կատարելութեանը։ Եւ այդ վախճանին հասնելն է Քրիստոնէութեան դաստիարակած նպատակը։ Մէկ բանով մը զոհ չըլլալ այլ միայն ամէն մէկ կարողութիւն կենդանացնելով, կրթելով ու սրբացնելով։ Ազատ թողելով նախ և առաջ զօրացնել և բնական ընդարձակումը տալ բարոյական և կրօնական մասերուն, որոնք այնքան խոստուած են բանական և դեղեցկագիտական մասերուն հետ, որ բարոյական կարողութեանց ամբողջական կրթութիւն մը անչուշտ մտքում մը և կենդանութիւն պիտի տայ ամէն կարողութեանց։

(Շարունակելի)

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ՁԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Կարող չենք գտնել դէպք մը՝ յորում պատշաճ լինի տղայքը խաբել։ Անոնք ի բնէ հակամէտ են իրենց ծնողացը հաւատալու, բայց երբ տեսնեն հաւատարմութիւննին սխալ տեղ դրուած ըլլալ, թէ իրենց ծնողք կը խաբեն զիրենք՝ այնպէս կը վնասուի բնաւորութիւննին որ իրենց կործանմանն պատճառ կը լինի։ Ծնողք միշտ պարտին ճշմարիտը խօսիլ անոնց ամենայն պարզութեամբ, եւ պարտին սորվեցնել անոնց եւս միշտ ճշմարիտը խօսիլ։

ՐՈՊԻՐԹ ՔՈԼԷՃԻ ՏՆՕՐԷՆ

ՏՕՔԹ ՈՒՈՇՊԸՐՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԲՆՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿԸ

(Շար. տես թիւ 223)

Պոլսոյ մէջ ամերիկեան քոլէճներու բռնած ուղղութիւնը այս վերջին Մատուռական դրութիւնն է։ Որքան որ համոզուած ենք թէ Մատուռականը լաւագոյն տեսութիւնն է, չենք մոռնար, սակայն, Իրատեսականին օգտակարութիւնը։ Կը հաւատանք թէ քոլէճի դաստիարակութեան բուն նպատակն է զարգացումն ու վարժութիւնը մտային կարողութեանց, բայց չենք կրնար ըմբռնել թէ Մատուռականին հին դասական դաղափարը պատշաճի մեր ուղղութեանը։ Լատին և յոյն լեզուներէն զատ ուրիշ ուսումներ ալ կան որք կը ծառայեն նոյն նպատակին։ Գիտութիւնը հիմնյ իր տեղը ունի կրթական ամենէն նեղ դրութեան մէջ. արդի աղգայ լեզուն և գրականութեան ուսումը այնքան զարգացուցիչ տարրեր են որքան յունարէնը և լատիներէնը։ Իմաստասիրութեան ուսումն ալ լաւագոյն սատարներէն մէկն է մտային կարողութեանց զարգացման, որուն կը մասնակցին մաթեմատիկը և պատմութիւնը։

Ես կը կարծեմ թէ, զուտ դասականը և զուտ գիտականը միտքը հաւասարապէս մարզելու դործին մէջ անկայուն կը մնան։ Իրատեսակաները մեծ ծառայ թիւն մատուցին հրատ իրենց մարդկութեան ուշադրութիւնը բնական գիտութեանց մշակման վրայ։

Իբերու ուշագիր ընտելութիւնը, ապանց դասաւորումը, բնութեան օրէնքներու դիւտը և ասոնց կիրարկութիւնը կեանքի դործերու նկատմամբ, կը ղարդ այնէն անոտարակոյս մոայլին կարողութիւններէը։ Գիտութիւնը ուրիշ բոլէճի դասախարակութեան մէջ իր տեղը ունենալէն է։ Պարզ ճշմարտութիւնն այն է թէ բոլէճի մէջ ուսածնիս կը մոռնանք՝ չրջանը աւարտելէն առաջ իսկ։ Այն առարկաներէը զոր սեռականօրէն ուսանք դպրոցին մէջ, պարտինք նորէն սորվիլ դործնական կեանքի մէջ։ Մինչև իսկ լեզուներէը կը մոռցուին եթէ չարունակաբար չդործածուին։ Ինչ որ կը տանինք դպրոցէն մոայլին ղարդացումը և կարողութիւնն է, զոր սասյանք բոլէճի կեանքին ղանազան ուսմունքներէն։

Միտքը և ընութիւնները մշակելն է քոլէճի դասախարակութեան բուն նպատակը և ասոր հասնելու համար ուսուցիչը պէտք չէ մոռնայ մարդուն երեք սեռակ ընութիւններէը։ Պէտք է աչքի առաջ ունենալ գիտական, մտաւորական և բարոյական կարողութիւններէը։

Առաջին. Մարմինն, այսինքն գիտական կարողութիւններէը։ Իրաւ է թէ երբեմն սակաւ մարմիններու մէջ տպրած են մեծ միտքեր և մեծ հոգիներ։ Սակայն բացառութիւններ են սակայն։ Կը հաւատանք թէ հոգին կ'ապրի մարմինը փոշի դառնալէ վերջը ալ, բայց որքան որ մարմնոյն մէջն է, այնքան անհրաժեշտ եղանակաւ կապուած է անոր հետ որ չէ կարելի ղանազանել թէ ուր կը վերջանայ գիտականն և ուր կը սկսի հոգեկանը։ Հին Յոյները մարմնոյն գիտական դեղեցկութեանն ու հաճելութեանը մեծ հոգ կը տանէին. սկզբունքը չատ ուղիղ է։ Առողջութիւնն ու ղօրութիւնը անհրաժեշտ են բարձրադոյն ղարդացման ինչպէս նաև կեանքի անդորրութեան։ Օդի, լոյսի, տաքութեան, մարդանքի, խաղալու և աշխատելու համար ժամանակի խնդիրները քոլէճի դասախարակութեան մէջ այնքան կարեւոր են որքան մոայլին մարդանքը։

Երկրորդ. Մոայլին ղարդացման վրայ արդէն խօսեցանք. վտանդ մը չի կայ եթէ քոլէճ մը այս մասը ղանց ընէ, միայն թէ լինչ որ տեսանք, մեծագոյն վտանգն այն է որ կրթութիւնը մոռնակի և անհամեմատ կ'ըլլայ։ Միտքը մարմնոյն պէս բաժնուած չէ անդամներու։ Մէկ և անբաժանելի է, բայց ղանազան կարողութիւններ ունի, տարբեր բաներ ընելու ղօրութիւն, և կրնայ մշակուիլ միայն մասնաւոր վարժութեամբ։ Շատ մը քոլէճներու տակաւ կողմը յիշողութեան մշակումը դլխաւոր կրթութեան առարկայ ընեն է։ Անիկա անհրաժեշտ է, սակայն, ոչ աւելին կարեւորը։ Մարդ մը կրնայ ունենալ տպաւորնակ յիշողութիւն մը, և կենդանի համայնագիտական մը ըլլալ, ու նորէն անմիտ մը աւելի արժէք չունենալ։ Ամերիկայի մէջ կան սեռ ամսրի ծառայներ որոց յիշողութիւնն հրաշալի է։

Ամեն բնութենական կարողութիւնները պէտք են հաւասարապէս մշակուիլ։ Առարկայական կարողութիւնը, որ արտաքին երեւոյթներուը ճշդօրէն գնահատելու յատկութիւնն է և որ գիտութեան հիմը կը կազմէ, երեւա-

կայութիւնն որ յղայուհիներ ունենալու և խեհականը ըմբռնելու կարողութիւնն է. յետոյ Դաստղութիւնը, խորհրդածելու կարողութիւնը, — ասոնց երեքն ալ պէտք են առանձին կրթուիլ, մտահաւոր վարժութեամբ և մարզանքով։ Եթէ ասոնցմէ մէկը զանց առնուի, արդիւնքը կըլլայ մանկան և մայրական վարպետութեամբ, որ դաստիարակութեան ո և է դրութեան մէջ։

Լաւագոյն քոլէճներու մէջ ուսանող երիտասարդները այնպէս կարգապուած են որ մտային կարողութիւնները համաչափ զարգացում մը կը ստանան։ Եթէ մէկը աւելի է քան միւսները, այն ալ յիշողութիւնը չէ, այլ խորհրդածութեան կարողութիւնը. առաջինին վարժութիւնը դիւրին է, երկրորդը դժուարին և այս է թերևս պատճառը որ շատ մը ուսուցիչք զանց կընեն երկրորդը յիշողութեան համար։

Բայց ուսանող մը կրթուած չէ եթէ չէ սովրած խորհիլ, ինքնիրեն դատողութիւններ ընել, ապացոյցները կշռել և եզրակացութիւն հանել։ Մասնաւորական տեսակէտով. քոլէճի դաստիարակութեան բարձրագոյն նպատակը սա է որ Ամերիկեան, Անգլիական, Գերմանական դաստիարակութեան հիմը կը կազմէ։

Պէտք է խոստովանիլ որ ասիկա իւեալ մըն է որուն միշտ չէ կարելի հասնիլ. ճիշդ հոս է որ լաւագոյն ուսուցիչները իսկ. լաւագոյն ծրագիրներ առնելով հանդերձ, չատ կը վրիպին հասնելու այդ նպատակին։ Ցանցանքն այս պարագային մէջ միշտ դաստատութիւնը չէ, այլ ընդհանրապէս աշակերտինը։

Ուսուցիչը ուրիշ բան չի կրնար ընել եթէ ոչ ուղղել, օգնել, քայլերել ուսանողին գործօն կարողութիւններուն. եթէ աշակերտ ապուշ կամ անհոգ ըլլայ, եթէ չաշխատի, արդարին ջանքերով չէ կարելի խորհել տալ, ինչպէս որ մանուկ մը չես կրնար ստիպել որ խօսի կամ քալէ։ Ինքն ինքնիրմէն պիտի ընէ, գործածելով կոկորդը կամ մկանութիւնները։

Աշակերտին խորհիլ սորվեցնելու այս չանքը ամենէ նպատակ մըն է։ դաստիարակութեան մէջ մտաւորական բարձրագոյն նպատակը և մեծագոյն ուսուցիչները անոնք են եղած որք յաջողած են հասնելու երևոյթ նպատակին։

Երրորդ. Բայց դաստիարակութիւնը չի վերջանար մտաւորական կարողութեամբ։ Մարդկային հոգւոյն մէջ միաբէն աւելի բարձր բան մը կայ. այն է կամքը, որուն ծառան է միաքը, զոր կուզվէ դէպ ի բարին կամ չարը։ Զարմանալի է որ շատ տեղը այս կէտին վրայ պայծառ գաղափար մը չունին։

Քոլէճի դաստիարակութիւն մը որ զանց կառնէ բարոյական կարողութիւնները, չյաջողիր կրթել զգացումներն ու կամքը, և կանգիտանայ մեր առնչութիւնն առ Աստուած՝ անարժան է Քրիստոնեայ անուան, դաստապարտեալ է փիլիսոփայութենէ և հակառակ է ամէն ճշմարիտ գիտութեան։

Քոլէճը լինչ որ կընէ իմացական կարողութեանց համար՝ պարտական է ճշդիւ նոյնը ի գործ դնել բարոյա-

կան ընութեան համար։ Այս երկուքին մէջ ալ մեքենայ մը չէ այն կրաւորական նիւթի հետ գործ ունեցող սոսկ։ Ամէն բան ուսանողին բարի կամեցողութենէն եւ գործունէութենէն կախում ունի, կրնանք առաջնորդել զայն եւ օգնել իրեն բայց չենք կրնար բռնի կրթել զինքը։ Ամէն ուսուցչի տխուր փորձառութիւնն այն է որ կան ուսանողք որ կընդդիմանան ամէն բարի ազդեցութեան՝ հակառակ իր բոլոր կրթութեանց, եւ կերթան՝ ի կորստեան իր աչքի առջեւ։ Մեծ ուսուցչին փորձառութիւնն ալ նոյնն էր։ Իր ընտրեալ աշակերտաց մին մատնիչ եղաւ եւ ծախեց իր վարդապետը 30 կտոր արծաթի համար։ Եւ Քրիստոս չկրնար իր ազդեցութիւնը միայն բացարձակապէս ի գործ դնել աշակերտին վրայ, ալ կարող չէ կառավարել այն բազմաթեւակ ազդեցութիւններն որ կը շրջապատեն զայն տան եւ ընկերութեան մէջ, ոչ ալ կրնայ չեզոքացնել կանխագոյն կրթութեան ազդեցութիւնն։

Այսու հանդերձ իր բարձրագոյն կէտ նպատակին ըլլալու է ջարդացնել ուսանողին նկարագիրը։ Կարող է ուղղել, քաջալերել, համոզել դէպի բարին. զգուշացնել, յանդիմանել, խրատել որպէս զի չարին չդիմէ։ Կարող է սկզբամբ գործելու ունակութիւնը մշակել, ուսուցանել ուղիղը գործել ուղիղին համար. դէմ դնել փորձութեան ալ չարին կը տանի. ոչ թէ միայն որովհետեւ ուսուցիչը կը հակէ իր վրայ։ Կարող է ուսանողին մտքին առջեւ պահել այն կատարեալ դաստիարակութիւնը զոր ունէմք ի Յիսուս Քրիստոս։ Ինտանեցնելով զայն անոր կեանքին ուսուցանէրուն հետ. եւ ծանօթացնելով զայն Աստուծոյ Օրինաց որ յայտնեալ է Ս. Գրոց մէջ։ Մանաւանդ եւ առաւել քան զամենայն կարող է ներկայացնել անոր ոչ թէ միայն լոկ իբր դաստիարակ մը, այլ իբր կենդանի Փրկիչ մը, զօրութիւն մը որ կրնայ մարդկային նկարագիրը փոխակերպել իր նկարագրին։ Կարող է ներշնչել ուսանողը Քրիստոնէական առաքինութեան աղնուագոյն օրինակներով եւ մշակել այն բարեսիրական զգացումներն որոց բարձրագոյն գործն է սիրել զԱստուած եւ մեր ընկերներն։ Գոլէջը չկրնար քանդակել կատարեալ նկարագիր մը ինչպէս քանդակագործը կը քանդակէ գեղանի արձան մը մարմարէն, բայց կրնայ օգնել եւ ազդել ուսանողին հաղարաւոր կերպերով՝ որպէսզի նա ձեւակերպէ իր նկարագիրը բարձրագոյն տիպարին համաձայն եւ Գոլէջէն մեկնի ոչ թէ միայն փիլիսոփայէս եւ մտաւորապէս այլ եւ զարդարասիրէս յարմարցուած կենայ պայքարին համար։

Ամփոփելով դաստիարակութեան համար մեր բոլոր ըսածը, անոր կէտ նպատակին պէտք է ըլլայ մշակել կատարեալ վարդապետին, եւ մարդկութիւնը իր ամենէն ընդհանուր իմաստով, ոչ այրերն միայն եւ ոչ կիներն միայն, այլ երկու սեռն ի միասին առնելով եւ իբր մի նկատելով։ Պէտք է ուսուցանել մանկան իր ճշմարիտ յարաբերութիւնն իր արարիչ Աստուծոյն եւ աշխարհին, որուն մէջ կապրի. մշակել իր կարողութիւններն այնպիսի կերպով մը որ ներդաշնակ ըլլան իր ճակատագրին հետ եւ համաձայն Աստուծոյ կառավարութեան հետ։

Աշխարհիս մէջ ոչ մէկ կայ մեծ, ոչ մէկ որ ունենայ ընդածին արժէք բայ ի մարդէն, և մարդուն մեծութիւնը ու արժէքը իր խմացական ու բարոյական բնութեան մէջն է «Մարդ ի վեր է քան ամեն մարդկային ձեռնարկութիւններն, ամեն մարդկային հաստատութիւններն, որոց վախճանը, նպատակը ու վառքը միանգամայն մարդը ինքն է.» Անոր համար ստեղծուեցաւ աշխարհը, անոր համար հրեշտակք ծառայող հոգիներ են, անոր համար Քրիստոս մեռաւ, անոր տուաւ և բացաւ Աստուած դուռնէութեան յաւիտենական կեանքի մը տեսարանը և կարելիութիւնը:

Դաստիարակութեան գլխաւոր նպատակը և բարձրագոյն վախճանն է կրթել ու մշակել այս մարդկութեան կարողութիւնները այնպէս որ ճանչնայ ինքզինք, ըմբռնէ իր ճշմարիտ յարաբերութիւնը նիւթական աշխարհին հետ, ժառանգէ իր վերջնական վառքն եւ հասնի այն բարձր ճակատագրին որուն համար ստեղծուեցաւ:

Ե՞ՐԲ ՈՐԴԻՆ ԱՊԱՇԽԱՐԵՑ

«Կարծրասիրտ պատանիէ մը լսեցի» կըսէ նշանաւոր քարոզիչ մը, որուն հայրը կը սիրէր դնա իբրեւ բուն իր կեանքը: Նա ամեն միջոց փորձեց որդին չար ճամբէն եւ պարտնէրս հանել: Տղայն անառակ մը եղած էր, և հայրը սիրոյ պատգամներ ղրկած էր անոր, բայց տղայն բնաւ հոգը չէր ըներ: Երբ հայրը մեռնելու վրայ էր ըսր ղրկուեցաւ իրեն, բայց նա մերժեց գալ: Սակայն հօրը մեռնելէն ետք գարձաւ տուն յուղարկաւորութեան պատեհութիւնը, բայց կաթիլ մը արտասուք չթափեց այսպէս հետեւեցաւ հօրը դագաղին մինչեւ գերեզմանատուն և երեսին վրայ կաթիլ մը արտասուք չտեսնուեցաւ: Բայց երբ տուն գարձան և կտակը կարդացուեցաւ գտան որ հայրը չէր մոռցեր իր անառակ որդին և իր կտակին մէջ քաղցրութեամբ յիշեր էր զայն, ուստի հայրական սիրոյ ճիշդ այդ ապացոյցը կտրեց տղուն քարացեալ սիրտը:

Կը խորհիմ թէ այսպէս պարսի եղած ըլլալ ամակոզմեան աւազակին դէպքը երբ ինքը լսեց Փրկչին մերոյ պաղատակը, «Հայր՝ թող գոյա, զի ո՛չ գիտեն զինչ գործեն» այս աղաղակ հանգոյն նետի մը մխեցաւ անոր սրտին մէջ և քար սիրտը փշրուեցաւ:

* * *

Նոյն քարոզիչը երբ անցեալ տարի Շիքագոյի արուեստահանդէսին մօտ վրանի մը մէջ կը քարոզէր մեծ բազմութեան մը, որուն մէջ բարի Քրիստոնեաներ ալ կը գտնուէր եւ չար մարդիկ ալ «Որդին մարդոյ ելեն խնդրել և կեցուցանել զկորուսեալս» բնաբանեն, քարոզը լսելէն ետքը վայրկեան դէմքով փոքրիկ աղեկ մը բերուեցաւ բեմին առջեւ սահիկանի մը ձեռօք որ կըսէր թէ գաեր էր զայն խաժամուժ սահմանին մէջ որ կը թափառէր յայտնապէս կորուսած ըլլալով: Քարոզիչը ուշն իր ուշն վրայ առաւ և ցոյնելով մեծ բազմութեանը առջեւ ինդրեց որ ամենքը նային կորուսած ոչխարն, և կըսէր, Այս ոչխարը դուր կը

առնէք ամենքդ անառարակոյս հայր մը, ունի որ այս վայրկենիս խանդակաթ արտով վնասուելու վրայ է գինք։ Հայրը առաւել կանճկոյ դանելու իր տղան քան այս տղան կանճկոյ դանուիլ։ Ճիշդ ասանկ է մեր երկնաւոր Հայրն ալ։ Նա կը փնտռէ գմեզ այս օր, կը փնտռէ գմեզ անպատմելի անձկութիւնով։ Բազում երկար տարիներէ ի վեր քու հառեւդ ընկած է ա՛հ, մեղաւոր՝ և տակաւին քու հառեւդ է։ Նա այսօր կը կանչէ զքեզ։»

Այս նոյն վայրկենին մարդ մը դէզնած դէմքով և դղրդեալ աչքով կը առնուէր որ բազմութիւնը ճեղքելով դէպի բեմը կը յառաջանար։ Երբ նա հասաւ հոն տէրէկը առաւ գանիկայ և արագաբար վազեց բեմին վրայ, դնաց նեռուեցաւ իր հօրը տարածած թեւերուն մէջ։ Բազմութիւնը անշունչ մնաց զարմանքէ դիտելէ առարանը և յանիժամ զօրաւոր ուրախութիւն մը առնուեցաւ։

«Այսպէս» աղաղակեց Քարոզիչը «Աստուած պիտի ընդունի զձեզ, եթէ դուք միայն վազէք լուծն այս օր։ Որդին մարդոյ եկաւ որ կորսուածը փնտռէ ու փրկէ։»

Տարտարութիւնը խիստ մեծ էր այս դէպքով, և երբ ժողովուրդը դուրս կելնէր չատ աչքերէ արտասուայ հեղեղներ կը հոսէին։ Աստուած նախախնամաբար տուաւ քարոզչին խիստ կենդանացուցիչ և արդիւնաւորիչ միջոց մը որով բացատրելու և ապդուս ընելու իր պատգամը։

ՎՇՏԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆ

Երեւելի պատկերհան մը դժած է ճառիայ մը, որուն մէջ տեղը խնամատարութիւնը դրած է մարդու մը կերպարանքով որ ճամբորդած միջոցին կանգ առած կը նայի ու կը դիտէ թէ երթալով երթալով ի վախճանի ինչ պինդն ա՛ր պիտի դանէ։

Խնամատարութեան չարաչար դժբաղդութիւն մը կայ որ չատ վտանգաւոր է, և ոտկոյ կըլլայ եթէ զայն յիմնարկութիւն անուանենք բան ցակօրոս ածութիւն չի «Ո՛չ է խնամատարութիւնս այս ի վերատես, այլ երկրատոր՝ չնչաւոր՝ և դիւական։» Ձշմարիտ խնամատարութիւնը ի վերատես կատարեալ մարդուն մէջ։ Բայց մարդուն սէս անատարբեր, անդգայ արարածին մէջ ինչպէս պիտի յառաջ գայ այն։ Աստուած կը պատրաստէ վշտաց վարժարան մը այս վախճանին համար որուն մէջ կատարեալ երկնային դաստիարակութիւն մը վշտացեալին։ Իր կերպը այս է որուն կատարաշտութիւնը բառնալու։ Ամենքս ալ կատարեալ ենք բնութեամբ, սխալ է ըսել թէ ես չեմ երկիրպագանելը վայել, արժանի է, օգնիչ են է արձանագրութ։ Քննէ անձդ և տես թէ ո՛րչափ և ինչ տեսակ կատարեր կանդնեցուցած ես սրտիդ մէջ, որոց կերկրպագես։

Ննջ՝ որ կամովին ինքզինքն տգիտութեան մէջ կը պահէ, յանցաւոր է այն աւելն չարեաց համար որ արդիւնք են տգիտութեան. ինչպէս որ մարդ մը փարոսի մը լոյսը մարելուն համար նաւաբեկութեանց աղէտներուն համար յանցաւոր կըլլայ։

ԱՌ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՍ

ՄԱՆ Գ. ԳԱՆ Բ.

«Յաղա՛ւ եւ ասեր, Տեսանեմ զմարդիկս՝ զի ուրիշ, իբրեւ զծառս»:

Մարկ. Ը. 24

Աստուածաշունչն՝ ճշմարտութիւնը մեզ կը ներկայացնէ այնպիսի եղանակ մը, որ ամենագեղեցիկ մէկ ալ պարզն է ողջմիտ մակածական վիճակի փոխարինութեան: Որովհետեւ այդ վիճակի մէջ տալբերումները կը կայանայ իր եզրակացութիւններն կամ վարդապետութիւններն իրարու թիւններէ յառաջ բերելուն եւ ապա զանոնք գործնական հետեւանքի վերածելուն մէջ՝ այսպէս դիտելի է թէ Աստուածաշունչին բոլոր դիմաւոր ուսուցմունք նոյն ակզբանէ են: Նա՝ իր վարդապետութիւններն կը հանէ լիուլի հաստատուած իրողութիւններէ եւ զանոնք գործնականի կը վերածէ ի կանոնաւորումն մեր կենաց: Փրկիչն մեր յաճախ այս եղանակաւ վարդապետեր իր բուն աստուածային առաքելութեան վարդապետութիւնն յաւելեր, «Նաքին իսկ գործքն՝ զոր գործեմ, վկայեն վասն իմ, եթէ Հայր առաքեաց զիս»: Եւ կը յաւելու, «Դանդ վասն գործոյն հաստատացէ՛ք ինձ»: Յովհ. ԺԴ. 12: Այս նոյն եղանակաւ կը պատասխանէ Յովհաննու Մկրտչի աշակերտացն զոր նա զրկեր հարցնելու թէ, «Դո՞ւ ես որ գալոցն ես, եթէ պիտի ակնկալցուք»: Պատասխանն է, «Գնացէ՛ք պատմեցէք Յովհաննու, զոր լսայք և տեսէք: Կոյրք տեսանեն, կաղք գնան, բորոտք սրբին, և խուլք լսեն, և մեռեալք յառնեն, և աղքատք աւետարանին»: Մատթ. ԺԱ. 3—5:

Ասով կը բացատրուի թէ ներշնչեալ մատենից մեծագոյն մասը ինչո՛ւ պատմութեան ձեւով գրուած է, պայծառացուցած ի յոյց բերելով ինչ որ մարդկային սեռի այլ և այլ սերնդոց մէջ պատահած է: Կ'ակսի կերպ կերպ պատմութիւններով ցուցնել թէ մարդ ինչ ըրաւ ու ինչ կրեց, և այսպէս կը մեկնաբերէ անոր յաւիտենական անկումը յաղթութենէ՝ և Աստուծմէ օտարանալը, փրկչի մը կարօտութիւնը և իր կարօտ եղած վրկութեանն բնութիւնը: Նաև կը պատմէ մեզ զանազան ձեւերով փրկչին գործերը, ուսկից գալը և ո՛ւր երթալը՝ և յորմէ կերպարանեալ Աւետարանական դրութեան ամեն մէկ վարդապետութիւնը և կը ցուցնէ մեզ անոնց ամբողջութիւնէն թէ, ինչպէս այս վարդապետութեանդ վրայ եղած հաւատքը պիտի ներգործէ մեր գործառնութեանդ: Այս ամենուն գեղեցիկ մէկ բացատրութիւնը կը գտնենք առ Հռովմայեցիս գրուած թուղթին մէջ:

Եւ արդ, այս Աստուածաշունչն մեր ձեռքն ունենալով այսպէս կարմիր իր աստուածային հեղինակէն արտատան ճշմարտութիւններ գործնականի վերածելու՝ իր եղանակէն կրնանք ենթադրել թէ գերիշ ապրեցութիւն մը ունեցած է այն, գիտութեան մէջ այն մեծ փոփոխութիւնը մտցնելու մէջ որկէ այսքան անհամ օգուտներ կը քաղէ այսօր աշխարհ: Գործոյն մէջ մէկ անուն մը խիստ նշանաւոր եղած է. հինը ուզեր Պէյքընի արժանի եղած գտածքէն յոխո մը պահանջել, նա՝ աշխարհիս բարձր մտաւորական լոյսերէն մին եղաւ իրապէս: Զինքը ուզեր կոչել իմն իւր Մահմատական Փիլի-

սովորութեան Հայր անուանելու իրաւունքը։ Մանանիչ ընելով այն վիկիսովորութեան օգուտները եւ դուշակելով անոր արդիւնքն՝ նա կը կանգնի բարձրութեան մը վրայ ուր պէտք է կենայ աներկբայապէս։ Իր ընդարձակ միտքը կարող էր դիտութիւնները ամբողջապէս ըմբռնելով տեսնել թէ ինչպէս կրնան անոնք օգտակար ըլլալ այն սկզբանց գործադրութեամբ, զորս չարունակ ի տես կը բերէր նոր եւ կատարեալ լոյսով մը։ Իր նպատակն էր ըստ իւր բանի «Ոչ միայն դիտութիւն, այլ դիտութիւնէն արդիւնքը, որպէս զի մարդուն վիճակին երջանկութիւնը ապահովուի։» Եւ յոյժ արդիւնաւորապէս կատարեց ինքն իր նպատակը։

Բայց ինչպէս կային եկեղեցւոյ մէջ բարեկարգիչներ նաեւ զանց ղբարեկարգութիւն, նոյնպէս էր նաեւ փիլիսոփայութեան աշխարհին մէջ։ Պէկընի օրէն առաջ կային մարդիկ որ երեւոյան իբրեւ դալուկ օրուան արշալոյսը, իբրեւ ճանչնան պատրաստողներն, իբրեւ Յովհաննէս Մկրտիչներ դիտութեան յառաջադիմութեան մէջ նոր անուանութեան մը։ Եւ թէեւ իրենց աշխատութեանց մէջ մեծ արդիւնքներ չկրցին ձեռք բերել, այսու հանդերձ այսպիսի մարդիկ նուաճ յարդանաց արժանի չեն իբրեւ յառաջընթացք գիտութեան մեր օրերու մէջ սիրուած լուսոյն։

Սակայն եւ այնպէս սակաւ ինչ կատարեցաւ մինչեւ որ բարեկարգութիւնը տեղի ունեցաւ, եւ այն հանճարեղ մարդիկն պատմութեան մէջ իբրեւ բարեկարգիչներ նշանաւոր եղած են որ առաջին հարուածը տուին դժոգոհ դպրոցականութեան որով վրկեալ հանդիսացուցին դպրութիւն դպրոցականաց իշխանութենէն, եւ ճամբայ բացին փիլիսոփայութեան մը տարածմանն համար որուն դիտութիւնք համայն կը հետեւին եւ ղոր կը յարգեն ամենքը։ Յօրէ անտի երբ Լուտեր հանդիսաւոր երդումն ըրաւ, «Կերդնում իմ բոլոր զօրութեամբս պաշտպանել զճշմարտութիւն Աւետարանին,» եւ Սուրբ Գրական վարդապետ կարդացաւ՝ ինքզինքը պարտաւոր զգաց լիուլի ծանօթանալ Աստուածաշունչին, եւ իր մեծ նպատակն ընել զայն։ Հետեւաբար Ս. Գիրքերն իր հանապազօրեայ ուսման առարկայն եղան. իր մտաց մնունդն եւ իր խորհրդոց թէ սկսպարն եւ թէ նեխմն։ Նա՝ ո՛չ միայն անոնց հոգւոյին եւ անոնց վարդապետութիւններուին՝ այլ անոնց ձեռնարկութեան, բացատրութեան եւ գործնական եղանակներուին տոգորուեցաւ։ Նա այնպէս զգաց ինչպէս նոքա նեղընչեցին զգալ եւ ուսոյց ինչպէս անոնք յուշուցին ուսուցանել։ Շուտ հակցաւ թէ ո՛չքան կը տարբերէին անոնք դպրոցականներէն ամեն այս նկատմամբք որոյմէ ինքն յառաջացոյն մեծ վարթով ուսեր էր, եւ ուրանք զրեթէ այն ժամանակ դիտութեան աշխարհին մէջ իր շուրջը անվիճելի հեղինակութիւններ էին։ Նա՝ իսկոյն սաստկապէս յարձակեցաւ անոնց վրայ այն զօրութեամբն ու եռանդով որ իրեն յատուկ էր։ Յայտարարեց թէ Արիստոտել եւ Պորփիւր եւ այն տեսնի աստուածաբաններն անօգուտ ուսուցիչներ են։ Եւ ըսաւ թէ, «Ոչ մէկ բանի առաւել կը փափաքիմ քան որչափ դնել ամեն աչաց առջեւ այս սուտ դրութիւնը որ խաբեց զեկեղե-

ցին ծածկելով ինքզինք ցուցական դիմակով մը, և դրաւ իր անպիտանութիւնը աչխարհն առչև։ Նա՝ երբեք չ'ձանձրացաւ քարոզելէ թէ, Առաքելոց և մարգարէից դրութիւնքն թէ՛ առաւել ճշմարիտ և թէ առաւել վեհ են քան բոլոր դպրոցականաց այն խնամախութիւններն։» Եւ յաղթական կերպիւ ըսաւ, «Աստուած կը գործէ մեր մէջ։ Արիւգտանել ժողովուրդը վրայ է, և արդէն կը դեղերվի իր անկման համար՝ որ մօտալուտ է և անխուսափելի։

(Շարունակելի)

ՀՐԱՇՔ

Ոմանք այնպէս կը կարծեն թէ՝ Աստուածային Յայտնութեանց մէջ պատմուած հրաչքները բնութեան հաստատեալ օրինաց հակառակ բաներ են, որմէ կը հետեւցնեն թէ այդ հրաչքներ բնութեան Հեղինակին կամքն ու հրամանաը կատարուած չեն կրնար ըլլալ։ «Որովհետեւ կ'ըսեն, երբ այսպէս ընդունինք, անփոփոխ և ամենիմաստ Արարիչը հակասութեանց մէջ կը ձգուիլ, և ինքը իրեն դէմ հակառակ կենդանութիւնք։»

Մենք քաւ լեզի որ Արարչին ամենակարող զօրութիւնը ստհմանաւորենք։ Նա հզօր Ցէր է, կընէ ամէն ինչ որ կը կամի, արարածք իւր կարող բազուկին դէմ չեն կրնար կենալ։ Այսու ամենայնիւ Սուրբ Գրոց մէջ այդ ենթադրութեան պէս պատմուած հրաչք ալ չկայ, հան նշանակուած հրաչքները բնութեան հաստատուն օրինաց հակառակ են ըսելը պարզապէս տգիտութիւն է։ Սուրբ Գրոց մէջ պատմուած հրաչքներն բնութեան ճանչցուած օրինացը միօրինակ ընթացքէն դուրս են, բայց դէմ ու հակառակ չեն։ Գերեզմանին մէջ թաղուած չորեքօրեայ մեռեալ մը յարուցանելը բնական օրինաց միօրինակ ընթացքէն դուրս արարածոյ կարգի պարծ մ'է, վանորոյ հրաչք կանուանենք.. բայց մարդ մը մի և նոյն ատեն մեռեալ և միանգամայն կենդանի էր երբ ըսաւ, այս ուղղակի բնութեան դէմ է և անհնարութիւն։

Մարդիկ ընդհանրապէս այս երկու տարբեր դատափարներու մէջ որոշում չկրնալ ընելնուն համար է որ ասուածային հրաչից դէմ երկբայելու վտանգաւոր վարձութեանն մէջ կկրնան։ Զարը մի և նոյն ատեն հեղուկ միանգամայն կարծր վիճակի մէջ էր ըսուելու երբ ըլլայ, այս ուղղակի դէմ է բնութեան մէջ մեր ճանչցած ու վճռած օրէնքներուն, ասկայն, երբ կըսուի թէ Իսրայելացիք ծովուն մէջ չէն իջած ատենը քալելեն, ջուրերը անոնց ամ կողմէն ու ձախ կողմէն պարիսպ եղան, այդ տեղ բնական օրինաց հակառակ բան չկայ, միայն թէ արարածոյ կարգի դէպք մ'է, և գերբնական զօրութիւն մը միայն կրնայ անմիջական կերպիւ կատարել, վասն որոյ հրաչք կանուանենք։

Սա խոչընդոտութիւնը ևս պէտք չէ միտքէ հանել թէ, մենք այս խնդրոյ մէջ չենք կրնար անսխալ դատաւոր ըլլալ, վի չենք հասնիր վիճակի մէջ չենք։ Բնական օրինաց նախատեսութիւն մեր ունեցած գիտութիւնը խիստ տհասնուած է։ Եզերութեան մը համար այդ բանը չը կրնար ըլլալ, որովհետեւ բնական օրի-

նայ հակառակ է ըսելու կարող ըլլալու համար, մարդ պարտի բնութեան բոլոր գաղտնիքներուն թափանցած ըլլայ։ Մարմնոյ սեռական ծանրութեան օրէնքը չդիտցող անձանց համար, երկաթեայ ահագին նաւերու թռչնոյ պէս ջուրերուն երեսը լողալուն իրողութիւնը անհասկանալի գաղտնիք մ'է, և թերեւս անհաւատալի խակ, եթէ ամեն օր աչերնուս առջեւ եղած իրողութիւն մը չըլլար։ Բնութեան գեկը օրէնքն է, իսկ այն գեկը վարող ղօրութիւնը Ամենակալողին բաղումն է։ Նա դիտէ լաւին անոնց բնութիւնն ու վախճանը։ Անոնք երբեք խոչնդոտ ու արգելք չեն իր առջեւ իր ամենևնութեան կամքն ու խորհուրդները դործադրելուն կամ յառաջ տանելուն մէջ։ Մեր մտոյ տհասնութիւնն է որ զմեզ այդպիսի տղայական անղօր խորհուրդներու կը մատնէ ու կատարելապէս չդիտցած ու չհասկըցած իրերնուս վրայ զմեզ դատաւոր կը կարգէ։

Մարդուն ծարաւը մարելու համար ծայրեր կը ճեղքուին եւ զովիկ ջուրեր կը ցայտեցնեն անոր դատաքին մէջ, եւ անոր անօթութիւնը յագեցնելու համար դաշտերն ի գետին հակած ցորենով կը ծածկուին։

Աւաղ որ այսքան առատ ճոխութեանց մէջ մարդ՝ կէս թոշակ ունեցողի պէս դանգատի։

Այն անձ որ դատարկ կը կենայ ըսպասելով՝ որ մեծ գործ մ'ունենայ գործելու, երբեք բան մը պիտի չկրնայ ընել։

ԿԵԱՆՔ ՅԵՏ ՄԱՀՈՒ

(Շար. տես թիւ 220)

Ոմանք կը խօսին մահուան վերայ իբր վախճանն մարդկային գոյութեան, բայց այսպէս խօսելնուն մէջ կայ այնչափ նուաստացուցիչ և նոյն ատեն այնչափ անտեղի խորհուրդ մը որ մեզ ենթադրել կուտայ թէ այնպիսիք գործոյ վոխարինութեան կամ վարձատրութեան ակնկարհէ մը վախնալնուն համար այսպէս կը խօսին։ Սակայն երբ Աստուածային Յայտնութիւնը ձեռքերնիս կառնումք ըսյս մը կը ծաղի մեզ, և մահն կերեւի լինել ոչ այլ ինչ այլ միայն կենաց ձամեռն, որ դարնան գալուստն կուտէ թէեւ տխրատեսիլ երեւոյթով մը, յորում կեանք զրկեալ կը թուի աշխարհս հաճոյքներէն, որպէս ձմեռն կը սրինգնէ զմեզ. դի չկան ծաղիկնք՝ չկայ չոզ՝ չկայ ցօղ։ Բնութիւն մերկացած է իր պեղեցկութենէն, բայց չենք տրտմիր, դի դիտենք թէ նա ժամանակ մը իր քնքուշ վերարկուտ զանոնք ծածկելէ ետք առաւել թարմ ու գեղեցիկ իմն երեւոյթով վերստին պիտի յարուցանէ երկնից դերեզմանները գարնան կրկին փայլելու, բուրելու և պտուղներ բողբոջելու հէդ մարդկութեան ճակտին չուրջը։

Երբ կը տեսնենք բնութեան գեղեցկութիւններուն երկնից դերեզմանները վերստին յառնելն, յիշենք ատ նոյնպէս անհունապէս արժէքաւոր եղող մարդն երբեւ բանական էակ, որ երբեւ սերմ թաղուած է ի գերեզմանի սպառելու կենաց նոր գարնան մը, յորում նորափետուր պիտի ծաղկի, ի՜նչ զմայլելի ուրախութիւն Ա՛յ-

կը հաւատանք Աստուած մեր, կը հաւատանք թէ, դու որ ծագկանց համար գարուն մը պատրաստած ես, գարուն մը ևս պատրաստեր ես մարդուն համար։ Զենք կրնար համարել թէ մեր կեանքը կը վերջանայ մեր մարմնոյն մեռնելովը, վասնզի մարդ ապրելու սահմանուած է։ Անդը քան զպերեզման կայ կեանք հոգիին համար անհուն լուսոյ վայրերուն մէջ ուր պիտի ըլլանայ նա ձայնակից երկնաբնակ Սուրբ խմբոց ալելուեաներուն յաւիտեան։ Ուրախանանք ուրեմն իբրեւ ժառանգք անմահութեան, թող սրտերնիս լեցուի այն յաւիտենական կենաց յոյսով։ Ներկայ կեանքը ուրիշ բան չէ, բայց միայն վերջալոյս մը անմահութեան արշալոյսին։ Գեղեցիկ ինն ըսած է Վէրգոր Հիւկոյ թէ, «Իմ նպաստս մէջ կ'զգամ հանգերձեալ կենաց դոյութիւնն. զգուստ վրայ ձրմեռ է, մինչ սրտիս մէջ յաւիտենական գարունն կը տիրէ. և որչափ կը մերձենամ ներկայ կենացս վախճանին այնչափ աւելի արեւելի կը լսեմ անտեսանելի աշխարհէն ներգաշնակ օրհներգութիւնները։ Զարմանալի է այս, և միանգամայն պարզ, սակայն, իրականութիւն մ'է։ Գերեզմանը անել փոսից մը չէ, այլ բանալի անցք մը որ կը տանի վերջալոյսի տունն և կը բացուի յարշալոյսի։»

Պատշաճ է յիշել առաքեալ նշանաւոր անձի մը իր մահուան անկողնոյն մէջ խօսածը իր մեկ բարեկամին. «Կը տեսնե՞ս այս ձեռքը, ըսեմ քեզ թէ ես չեմ այս, կրնամ կորնչիլ պայս և տակաւին պայ ըլլալ, և ինչ որ ճշմարիտ է այս ձեռքիս համար, ճշմարիտ է նաեւ մարմնոյս մէն մի մասանց համար։ Այս մարմինը իր ամբողջ դարձարաններովն ես չեմ, բժիշկս կըսէ թէ պիտի մեռնիմ քիչ ժամանակէն, կը սխալի, ես բնաւ պիտի չմեռնիմ, միայն մարմինս է որ պիտի մեռնի ես այդ մարմինը չեմ ու բնաւ չեի։ Շուտով պիտի թողամ զայս և յեսոյ պիտի բնակիմ ուրիշ տեղ՝ բարեկամներս պիտի թաղեն այս մարմինը, բայց ո՛չ դիս, ես թաղման տանեն չ'պիտի գըտնուիմ հոն որ թաղեն դիս ասոր հետ, զի իմ բուն անձս կամ էութիւնս տակաւին պիտի մնայ։ Մահը վախանցում մ'է դոյութեան ինձ համար այս միջավայրէն ուրիշ միջավայր մը։»

Ծագիկներն կը թարշամին, տերեւներն կը թառամին ձմեռան բքայոյզ հողմերէն, սակայն երբ գարունը կը վերադառնայ կը տեսնենք թէ նոքա վերատին կը վիժին նոր կեանքով, անանց պէս է մարդս ալ։ Բնութիւն հանգչելի է օրինակներով որք կ'ուսուցանեն մեզ թէ մահը լաւագոյն կեանքի մը անցնելու նախադուռն է։ Շերամի որդին կը մեռնի որպէսզի վառուր կերպարանք մը զգենու։ Ցուլին հատիկը կը փտի ու կը մեռնի որպէս զի պատուղ բերքնատուրէ. երեւոյեան վերջալոյսն առաւօտեան ոսկեճաճանչ արփոյն խոստումն ունի իր մէջ որ պիտի լուսազարդէ լերանց բարձրաբերձ կատարները։

Որպէս կըսէ մի հանճար, «Անմահութիւն չէ այնպիսի ինչ որոյ սկիզբն թաղուի առասպելներու մշուշին մէջ և վախճանն ըլլայ երազներու անըմբռնութեան թաղուած։» Փառք Աստուծոյ որ սոյն մահասոսկ և սիրուր խաւարի մէջ վառած է աբանչելի լոյս մը,

որով ախտացեալ հոգիք կը լեցուին անմահութեան պատրաստարար խորհրդովք։ Անմահութեան խորհուրդն իւր պահման տնի մարդուս մարքին մէջ, և կարելի չէ անկէ ջնջել, մի՛ անար նըշաններն հանապատ կը պահեմք մեր մէջ։ Մարդկային միաբ կընթանայ յառաջ անդր քան պահմանս տեսանելոյն, հոգին բազմից կը վերանայ, կը պահայ երկնային անջրպետին մէջ, կը ճառնայ այնպէս արագ որ միջոցը նշանակութիւն չունի իրեն համար։ Անմահութեան պատարան մարդուս մտայ և հոգւոյն ամենաբարձր և ամենահարուն դպայմանց հետ կապակցեալ ազգիր, վաեր և քերկրալի դատաստարմ մ՚է, և քանի՛ խանդ ու եռանդ յառաջ կը բերէ ի մարդ Աստուածապատակը։ Ուրեմն յառաջ, ուրախութեամբ և բերկրանօք ապրիմք, պարծելով մեր պանդխտութեան օրերուն մէջ ուղիղն, քարին և Աստուածահաճոյն, մի կայ նախ միանգամ մեռանիլ, և յետ այնորիկ կեանք անվախճան մէջ հասնիլ։

Խարբերդ ՄԽԻԹԱՐ Ս. ԵՐԵՑԵԱՆ

Անհաւատութեան ճամբուն մէջ կը գտնուի այն անձ՝ որ թեթեւ աչքով կը նայի կրօնքին։

Դիւրին բան է պատիւը կորնչցունելը, բայց դժուար է զայն նորէն ձեռք բերել։

Սխալ դործողութենէ մը ուղիղ արդիւնք ապասիլը՝ ծուռ կոնոնի (ճէռվիչ) ուղիղ փիճ ապասիլու պէս է։

ՈՐՈ՞ՒՆՆ Է ՅԱՆՑԱՆՔԸ

Ամեն մարդ ինք իր մէջ կը վառէ հաւրը և կը մեռցանէ սրդը։ Եւ այս նոր չէ։ Հին Յունական ազգերդաց սեռան գայթ և դրին իրենց ազգերդութեանց մէջ։ Տանիմ սեռաւ գայթ՝ և կրկնեց դժոխոց պատմութեան մէջ։ Շէքսփիր սեռաւ գայթ՝ և յայտնեց Մարդեթի և Օթելլոյի մէջ։ Պօնինի և Թէնիսըն սեռան և մեկնեցին գայթ։ Թէ մեզը և պատիժը երկուքին մարդոյն մէջ են, մէկ չինք մտներ երկինք, բայց երկինք կը մտնէ ի մեզ, մէկ չինք մտներ ի դժոխս, այլ դժոխքն ի մեզ, այս՝ որ հեթանոս և Քրիստոնեայ բանաստեղծից սեռին եղած է, տակաւ կը հասկցուի այժմ եկեղեցիին։ Ո՛չ ապաքէն ինքնահաճ ախորժակը կաւերէ և կը կործանէ նոյն իսկ մարմնոյն հիւանդութեան, և անկարելի կընէ փիղիքական կազմութեան պարզ, բնական և առողջարար հաճոյքը։ Ո՛չ ապաքէն յափշտակող, անյագ և ադահ ախորժակը կաճի իր սնածովը, մինչեւ որ մարդը կը հիւծի հարատութեան համար իր անյագ ցանկութեան հրամայ։ Ո՛չ ապաքէն հարստութիւնը որմէ մէջ կատնու գտնուղ, և կանչասէ գինքն, և կը բաժնէ իր ընկերներէն և ժայռէ կեղեւով մը կը պատէ գինք, և կենդանի մարդը կը վախէ քարէ մարդու, ինչպէս քարը վայրկը կը փոխուի։ Ո՛չ ապաքէն անապատութիւնը որ մեզ ցանկալ կուտայ մեր ընկերոյ ծանրահարութեան, և զմեզ կատարեալ ինքնահաւանութեամբ նոյն իսկ անոնց ծանրահարութեանց համար բրած չանքերնուս պարծողութեան մէջ կը գրկէ զմեզ մեր վնասուած հաճոյ-

քէն, և մեզ անարգութեան կը հասցնէ նոյն իսկ այն գործողութեան մէջ որով Յանապատինք յագուրդ տալ մեր անապարժութեան։ Ա՛յո՛, այս բոլոր մեղքերն զմեզ կանխաւեն մեկզմեկէ, և Աստուծմէ։

Ինչպէս որ մարդիկ որ կը սուգին ծովուն յատակը ինքզինքնին զրահով կը պատեն և յետոյ վար իջնելով անհպելի կը մնան ծովէն, մենք ալ այնպէս մեր հպարտութեամբ, անճնասիրութեամբ, անապարժութեամբ, ինքնահաւանութեամբ եւ դէշ սխորժակներով՝ մեր անճանչ չուրջն արտաքին կեղեւ մը կը պատենք, այնպէս որ կանգնելով ի մէջ մարքուածութեան, լուսոյ և կենաց անհպելի եմք անոնց, առանձին Աստուծոյ թափանցութեան մէջ յերկրի, առանձին Աստուծոյ թափանցութեան մէջ յերկինս։

ԲԱՐԵԽԱՌՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ՌՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՋՐՕՍԱՆՔՆԵՐ

(Շարունակութիւն տես թիւ 223)

Ուրիշ ընկերային մոլութիւն մը կը տեսնեմք գրեթէ ընդհանուր դէռատհոյ մէջ, որ սա պարծանք մը լինել կը թուի իրենց և որուն հոգւով չափ ենթակայ կըլլան իրը անհրաժեշտ և կենսատու պիտոյք լինչ, այս է ծխախոտի պործածութիւնն։ Սոյն թունաւոր խոտ՝ որ մարդկային սեռի մէջ զարմանալի արագութեամբ տարածուեցաւ և ոյոյ գործածութիւնը ո՛չ մէկ պրպեք կարող եղաւ կասեցնել, ու վերջապէս իւրաքանչիւր մարդոյ բնահաճոյքը թաղուեցաւ, ուրախ եմ երբեմն տեսնելով զոմանս որք այսպիսի արուեստակեալ պիտոյից գերին ըլլալէ զերծ են։ Բարեխառնութիւնը և անհրաժեշտ պիտոյքները միայն կը սիրեն։ Բայց ո՛րպիսի մեծ ցաւով կը տեսնեմ այն ծագկահաս պատանեաց և երիտասարդաց խմբերն, որք բնական պիտոյքներէ աւելի անբնական ու անկարեւոր իրեր կը սիրեն։ Ջեղխութեանց և հեշտութեանց անկանոն վայելքներու անձնատուր կըլլան, և այսպիսեաւ իրենց առողջ կազմուածքը կը տկարացնեն և կը կորուսանեն, որովհետև բնութիւնն պատրաստ է միշտ պատժելու ամեն անոնք որ չեն պահեր իր օրէնքները։

Արդ, ո՛վ դու առոյդ՝ կայտառ՝ ծագկահասակ մարդ կութիւն, դու որ կը սիրես քու այդ աչքոյժ հասակդ ուրախութեան, հաճոյից և վայելքներու մէջ անցուներ՝ լսէ՛ ուրեմն որ խօսքս չ՛վերջացուցած համառօտիւ ցոյց տամ քեզ այն հետաքրքրական տղերքն ճշմարիտ և երջանկաբոյր զուարճութեանց։ Երջանկութիւն և հաճոյք պըր կը փնտռէք, երբեք կարելի չէ գտնել զեղխութեանց, հեշտական հաճոյից և անկանոն բաղդատ մէջ գտնել. ձեզ համար զուարճանալու և ախորժ ժամերնիդ քաղցրացնելու ուրիշ բազում շահաւէտ բաներ կան։ Ինչ քաղցր եւ հոգեզմայլ զբօսանքներ պիտի վայելէք բնութեան մէջ, երբ լուրջ մտածութիւն ունենաք, երբ զձեզ չընդատապարտող բնական առաքինւոյ և տեսարանայ վրայ հայեցաք մը ձգէք։

Երբ աչերնիդ յերկինս կը դարձնէք, միթէ չ՛յուզուիր ձեր սիրտը մինչ կը դիտէք այն ընդարձակ կամարն ուր կապուտակ ամպեր գեղատեսիլ կը

ճեմելն և ուր լուսատու մարմինը կը վազվզան և ակնճահաճանչ արեւին ճառագայթները կարճակեաց յերկիր, ասոնք պնատած սառնամէղ ձեր հողային մէջ բնակութենին մը հրճուանք մը չէ՛ր պատճառեր։ Բայց երբ երկնից տեսնին ձեր պահին ձանձրութենիւնը չկարենալով փարատել ու քաղցր պատճառ մը արծարծել, կընաք բնութեան տեսարանաց վրայ դարձնել աչերնիդ և առանց տալտկանալու հիացմանբ դիտել կառնաչագիծ բլուրներն, քնքուշ ծաղիկներն ու առատիկ ուռիները։ Ուշերնիդ առնել յառաջ տանելով պիտի տեսնէք հետզհետէ անոնց մէջ պատպատած անթիւ մէջառներ եւ որդիներ որոց խնամատարն և նախատես դործունեութենիւնը զնայլմանբ պիտի լեցնեն ձեր սիրտը։ Պիտի տեսնէք մեղուաց ժրութիւնը, որ ծակիկ ծակիկ թռչտելով անոնցմէ հիւթ կը ժողովեն մտրպոյ մեղր չինելու համար։ Պիտի լսէք նաև թռչնոց քաղցր դայլայլիկներն որ տիսրատեղեան քաղը լուսոյ կ'առնեն ձեր դէմքին վայելել առատ ձեզ ուրախութենան վայրկեաններ։ Իսկ երթ տանդ և ոչ միտի ճաշակ ունենաք և չկարենաք հաճոյք մը զգալ, ունիք նաև ծով որոն ալիքները եռեւեռ պատ եղերայդ զարնելով զուարթացուցիչ չառաչիւններ կարձակեն։ Մերթ հանդարտահոս գետակներու նման հեղիկ հեղիկ կը ծփան, մերթ չղմոյզ զբօսանքներու նման կատղած վրիպաբ ժայթքելով կը գիլոփեն։ Երբ կը կարծէք թէ հետ ընդ հետ գալով յանդը պիտի ողողեն՝ յետ տնօրհասը յետս յետս կը քաշուին տրտնջան թէ չհամարձակեցին մարդ արնակ եկեղեցին վրայ եղնել, զոլհետև. Հասուչէն որ կը սանձէ անոր չարերին, հրամայած է «Ցայդ վայր եկեսցես և անդէն ի քեզ դարձցին ալիք քո։» Ո՛հ, բնութեան այս հոգեզմայլ տեսարաններեն դիտելով միմէ կարելի՛ է զուարճութիւն և հաճոյք չդգալ։

Եկէք ուրեմն անդամ մը բնութեան պատկերի տեսարաններուն յայդ եղնեմք յորժամ ձեր սիրտն ու հոգին նեղութիւն զգալով զուարճութիւն և սփոփանք կը փնտռէ։ Այս է յանկալի և երջանկայուցիչ դրօսատեղին ուսուց դատ ամենը մեղմացից և կոծանիչ են։ Թողէք ուրեմն այն ամեն անբնական պէտքերն որոց կատարութիւն չտանէք. թողէք բարեաց ու զգացմանց անպատեհ հակումներնիդ և սիրեցէք ղբնութիւն, սիրեցէք զառաքինութիւն և մի՛ հալածէք ձեղնէ այն՝ որ բարութիւն կը խօսի ձեզ։

Աստիկ ասոնք են բարեխառնութեան մեր պահն խօսածները։ Կը խրատէ և կը պահանջէ որ զուարճութեան պատրաստակին տակ՝ մեր կազմվածքեան, մեր խելքին ու մեր բարոյ վիճակաւ եղած բաներու դէմ չբլլանք և մենք վնաս զգաշացընենք կրից և անճահ զգայմանց վտանգներեն։ Այդպարն անոնք որ իրենց կանուխ հասակը զեղխաւորենէ և հեշտակեցութենէ հետու բարեխառնութեամբ կան ցանեն, երջանիկ ծերութիւն մը պիտի վայելեն, իսկ անոնք որ անբարեխառնութենամբ անճնատուր կը լինին արբեցութեան և այլ մեղութեանց, վտանգաւ տեսնուած է որ այնպիսեաց ծերութիւնը ապերջանիկ վիճակ մը և դժնդակ վախճան մը կունենայ։ Բարեխառն բլլանք ուրեմն։ Եւ կը կարծէք թէ այնքան խնդ՞ա են սոսա

պահանջք. կը կարծէք թէ հակառակ մեր բնութեան և կազմութեան կա՞ն մը կը դնէ մեր վրայ. ո՛չ, ո՛չ նոյն իսկ բնական օրինաց չափին է այն ոտոխ բարեխառնութիւնը զմեզ կառավարողէ: Կրից յուզեցմունքը թոյն են մեր էութեան, դառնութիւնք են մեր առողջութեան: Իսկ սոյա սահմանաւոր և կանոնաւոր ընթացքը՝ աղբիւր կենաց և լոյս հոգւոյ: Մէկն իւր կրից անձնասուր եղող մէկը դովելի կամ կատարեալ մարդ չէ, ու իր սիրտը յուզած է և անպոյծ: Բարեխառնութեան առաքինութիւնն այս երկու ծայրերուն միջին ճաշակն է, և այս իսկ է գովելի և բանաւոր ճաշակն:

Հ. ՓԵԼԻՒՍ Վ. ԼԱԶԵԱՆ

ՏՆԿՈՑ ԵՒ ԾԱՂԿԱՆՑ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՕԳՈՒՏՆԵՐՆ

Յերաւ մեծ հաճոյից աղբիւր մէ տունկեր և մանաւորաբար ծաղիկներ ճչակելը. և սակայն ծաղկանց և անկոց առողջական յատկութիւններն ալ յատուկ ուշադրութեան արժանի կէտ մէ: Շատ տարիներ առաջ գիտցած չէին որ օդին մէջ Օզօն անուանուած կազ մը՝ որ թթուածնին մէկ ուրիշ ձեւն է, շատ նշանաւոր յատկութիւններ ունի կեանք տալու և ապականութիւնները մաքրելու: Ալբ՝ Փավիայի մէջ Բրօֆէսօր Մանթէհազա գիտաւն անձր Քիմիաբանութեան մէջ նոր գիւտ մը ըրած է որով կը հաստատէ թէ բոլոր կանաչ տերեւ ունեցող և անուշահոտ տունկերն ու ծաղիկները անհուն քանակութեամբ ազօն կ'շինեն: Հակինթ ծաղիկը, անանուխը, կիտրոնը, նարկիսը, դաշնին և բոլոր ատոնց նմանները երբոր արեգական ճառագայթներուն տակն են, այն կենսատու և ապականութիւնները մաքրող կազը դուրս կուտան օդին մէջ, և անոնց աղբեցութիւնը այնքան զօրաւոր է որ Քիմիագէտք կ'հաւատան թէ ընդարձակ երկիրներ ապականեալ օդի աղբեցութիւններէն կրնան զերծ ըլլալ թէ որ անուշահոտ բոյսերով ծածկուին այն ապականեալ օդ ունեցող երկիրները:

Այս գիւտը մեծ քաջալերութիւն լինելու է որ մանաւանդ մեծ քաղաքներու մէջ ծաղկանց ճչակութիւնը յառաջ տարու: Շատ փորձերով ըստուգուած է որ մեծ քաղաքաց մէջ օդը աւելի նուազ օզօն կըպարունակէ քան թէ չրջակայ լերդոյից օդը և նաեւ մեծ քաղաքաց այն մասերը որ առատ բազմանալով են քաղաքին միւս մասերէն՝ առատ նուազ օզօն պարունակող օդ ունին: Քաղաքի մը այլ և այլ մասանց մէջ եղած այս անհաւասարութիւնը կրնայ ուշադրել ծառերով և ծաղիկներով՝ այնպէս որ իւրաքանչիւր փոքրիկ ծաղկանոն ոչ թէ միայն գեղեցկութեան առարկայ մէ, այլ ուղղակի կերպ օդաւակար աղբեցութիւն մը ունի մերձակայ դանուածներուն: Ամենագեղեցիկ անօրինութիւն մէ այս բնութեան մէջ՝ ծաղիկներ ճչակելու նման վատվատակ, նպակի գործ մը և բերկրալի պրօսանք մը՝ քաղաքաց առողջութեանը և առնդեր յառաջ բերող գէշ օդերու մաքրութեան հետ այսպիսի սիրտ առնչութիւն մը ունենալ: Բնութեան մէջ եղած գրեթէ ամեն կար-

դադրումներն այսպէս են. զարդասանաց, պղեղկումեան և զբօսանաց վերաբերեալ իրերը մեծ և նշանաւոր օգտութիւն ունին իրենց նպատակ հաճոյքին ի զուտ, և բնութիւնը մեզի ուսուցիչ առնելով դգոյշ ըլլալու համը այն անպէտութեան զբօսանքներէն, հաճոյքներէն և զարդերէն որք օգուտ մը չունենալնէն զատ մեծ վնասներ յառաջ բերելու երեւելի միջոցներ են։ Օրիորդաց և տիկնանց մտաւորը թող չտալին միայն զարդերը հիանալ իրենց, այլ պղեղկումեան ճշմարիտ ճաշակը կրթելով թող բերնումեանը սիրեն և անոր վրայ վնայեն, թող միշտին անուշահոտ ծաղիկներ պտղալով ոչ թէ միայն լաւ զբօսանք և հաճոյք կ'տանան, այլ օգտակար ևս կ'ընեն և ճաշակներն կը բարձրանայ։

ՁԵՆՈՎԱՅԻ ԴՈՒԲՍԸ

Լոխ ԺԴ. ի ժամանակ, Ձենովա, Ջրանոցայինները յարմուելով՝ իր կառավարութեան նախագահով պատերազմ վերսկսեց, հաշտութեան համար բանակցելու։ Այն ատեն Խաղաղացոյն յոյժ ատեն Ջրանոցական ատաններն, աշխարհի այն ժամանակուան առաջին քաղաքին, ամեն դեղեցկութիւններն և ճոխութիւններն, և երբ հարցուցին թէ ամենէն աւելի ո՞ր բանին վրայ կը պարծանար, Ձենովացի դուքսը պատասխանեց պարզ հպարտութեամբ, «Ամեն բանէ աւելի կը պարծանամ իմ հոս գտնուելուս»։

ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ա.Ֆրանսացւոյ մէկ նշանաւոր յաղթութիւնը հետապրաւ Անդղիա ծանուցանելուն նկատմամբ հետեւեալը կը պատմէ Տէյլի Նիուզի պատերազմական թղթակիցը։

«Տասը մղոն տեղ ձիով գացի եւ հասնելով ի Նուռիւտա ուր կը դիտնաէր հետապրական թել, կարճ խօսքով լսրը դրկեցի Անդղիա, ուր թուականն էր կէս օրէ յառաջ ի ժամ 10։ Անդղիոյ և Հնդկաստանի մէջ հինգ ժամու տարբերութիւն կայ, (Անդղիոյ մէջ հինգ ժամ վերջը կը լսանայ) եւ այս հետապրը պարտնակող Տէյլի Նիուզը կը ծախուէր Լոնտոնի վաղորդեանն մէջ ի ժամ 9 կէս օրէն երեք ժամ առաջ առ երեւոյթիս լսրը դրկուելէն մէկ ժամ յառաջ։ Գանք որ Լոնտոնի և Նիւ-Եօրքի միջև ևս կայ հինգ ժամու տարբերութիւն, և ուստի լսրը ժամնանակին հասած էր ի Նիւ-Եօրք և նոյն քաղաքին առաւօտեան թերթերուն մէջ կերեւէր։ Ի Նիւ-Եօրքէ անմիջապէս հետապրուեցաւ Ամերիկայի միւս եղերը, և Ատլանտեանի եւ Խաղաղականի միջև եղած ժամնանակի տարբերութեան պատճառաւ Սան Ֆրանչիսկոյի վաղորդայ քաղաքացին իր առաւօտեան ժամը վեցին կարող էր կարդալ դէպքի մը ծանուցումը որ իրօք պատահած էր երկու ժամ առքը երկրագնտին միւս կողմը իբր 13000 մղոն հեռի տեղի ունեցեր էր։ Փըք կըսէր թէ երկրին չորրդը կրնայ գոհի մը դնել քառատուն վայրկեանի մէջ, բայց այս հետապրը երկրագնտին կէսը անցաւ ոչ ժամնանակէն երկու ժամ պակաս ատենի մէջ։

ՍԻՐՏԸ

Հինեըն՝ սիրտը սիրոյ դահն լինել կը խորհէին, հոն զետեղուած կը համարէին մաքրութիւն ու բարութիւն ինչպէս և հոգւոյն չար կիրքերն։ Մեր հանապազօրեայ խօսքերն որ կը պարծանքը «անկեղծ սիրտ, մեծ սիրտ, չար սիրտ, եւն.» ըսելով՝ հինեըան երեւակայական խորհրդոյ մնացորդներն են։

Սրտի գիտութիւնն հռչակած է թէ, մուսուրական ամենայն կարողութեանց և շարժանց դահը ո՛չ թէ սրտին, այլ՝ ուղեղին մէջ է։ Բայց մինչ գիտութիւն այսպէս կողոպտեց սիրտը իր երեւակայական հանգամանքներէն, նոյն առեն այնպիսի իրական ջղամանալիքներ ի յայտ ածեց անոր նկատմամբ՝ որ անչեզոյն բոլոր խորհուրդք կը նահանան առնոյ քով։ Այս ջղամանալի վարդիկ գործին, մարդկային սիրտը, այնպիսի իր մէջ, որ բոլոր մարմնոյն արիւնը իր մէջէն կանոնի իւրաքանչիւր երեք վայրկենի միջոցին մէկ անգամ։ Այս սիրան այնչափ ուժեղ է որ առեն օր կրնայ մղել այնչափ ծանրութիւն լինչ որ հաւասար պիտի լինէր հարիւր քսան տակառաչափի (մէկ տակառաչափ 2000 լիտր) և մէկ տարուան մէջ առնէ քան 37,000,000 անգամ կը բազմէ։ Եթէ սիրտը իր ամբողջ ղօրութիւնը ի գործ դնելու ըլլայ իր յառաջ մղած ծանրութիւնը հորիզոնական ուղիղ դիծի մը վրայ, 20,000 ոտնաչափ պիտի լինի մէկ ժամուան մէջ. մինչ երկաթուղւոյ վայրաչարժով մը կատարուած գործողութիւնք նուազ են քան այդ հեռաւորութեան ութերորդ մասն։ Այս գործողութիւն այնքան արագաբար և այնքան հաւասարաբար կը կատարուի, և գործին այնպիսի կատարելութիւն մ'ունի, որ կան մարդիկ որ մինչև իսկ չեն գիտեր թէ ա՛ր զետեղուած է այն՝ մինչեւ որ հիւանդութիւն մը կամ պատահար մը յայտնելու ըլլայ իր դիրքը։

Ունինք իբր հինգ հարիւր միլիոն, և իբր երկու հարիւր յիսուն ոսկոր։ Մեր մարմնոյն մէջ կան իբր լինն միլիոն ջիլ, և առաւել քան երեք հազար ծակոտի մարմնոյն մէն մի մատնաչափին վրայ։

«Մեր ուղեղք միջին հաշուով հոգեմտաւոր ժամագոյցներ են» ըսած է մէկը։ «Կենդանի Հրեշտակը կը լարէ զանոնք միայն մէկ անգամի համար, և կը յանձնէ բանական Յարութեան Հրեշտակին ձեռքը։ Դը՛ք-դը՛ք, դը՛ք-դը՛ք, կերկեան խորհրդոյ անվանները՝ մեր կամքը կարող չէ զանոնք կայնեցնել՝ չեն կարող իրենք զիրենք կայնեցնել՝ քանը չ'կրնար զանոնք կայնեցնել՝ մահը միա՛յն կրնայ կարել սոյն ժամագոյցներու անօթը և կեցնել մշտատեան ճօճանակը։»

Բայց ասոնց ամենը դեռ շատ անշան մէկ մասն են մարդկային էակին, որ ի պատկերի Արարչին է ստեղծեալ։ Հոգւին, ա՛հ, Աստուած լինքն կարող պիտի չըլլար պայն յօրինելու եթէ լինքը Աստուած մը պակաս լինէր։ Հոգւոյն իմացականութիւնը, նորա կամքը, նորա յիշողութիւնը, նորա խղճմտանքը, նորա վայելելու և տառապելու կարողութիւնները, նորա անմահութիւնը, ա՛լ կարող է ասոնց արժէքը հասկնալ։

ԳՐՔԵՐ

Աչքդ դրքեր կը տեսնենք որ չենք հասկնար իմ ինչ է դիրքը, կեցուր ղայն մեկ ծայրին վրայ, չափէ ղայն, նորա բարձրութիւնը, նորա լայնութիւնը, նորա երկայնութիւնը նորա լայնութիւնը չես կրնար չափել ղայն։ Քննեցէք թաղիքը և նկատեցէք եղած յառաջադիմութիւնը կատի վրայ եղած ապատարութիւններէն և անկէ վերջը երբ յառաջացաւ այն ծառայ կեղեքնելուն, և ծառայ կեղեքներէն Պապիրեան, և պապիրեան վայրենի անասնոյ մըրմէն, և վայրենի անասնոյ մըրմէն մինչեւ մեր ապրիլ թղթի պատրաստոյ հրաշիւղ։ Դիրքը, քննեցէք անոր ոսկրը, քննեցէք տպագրութիւնը և տեսէք այն յառաջդիմութիւնը որ եղած է այն տասնեկն երբ Սալտնի օրինքներն կը պատէին կապտոյ տախտակներու վրայ, և Հնդիսոի բանտարկեալ տիկնոջ կը պատէին կապտոյ տախտակներու վրայ, և Սիրտյակեան օրինքներն կը պատէին քարէզէն տախտակներու վրայ, մինչեւ մեր տարոյ պրանչելի մանուլը։ Դիրքը, պատ հընարատու պարծելու համար անցելոյն բոլոր համալսարանք, մտաքրտական բոլոր հարը, բոլոր քաղաքակրթութիւնք, բոլոր մշակութիւնք, բոլոր պայծառութիւնը և բոլոր դարը աշխատեցան։ Դիրքը, պատոյ խոնարհդն է այն, այն պահպանն է յորտ՝ արքայք, իշխանք, տասնապետք, բանտարկեալ պատմութեանը և մեխիտարիստը կտպան պղտնել դրեց։ Եթէ երկրի վրայ բան մը պաշտպէ, պետի պաշտպէ գիտութեան։ Եթէ կտրքի մը խնկարկութիւն ընէք, խորան մը պիտի կառուցանէք դրքին։

Փառք Աստուծոյ բարի դրեանց համար, առողջ դրքերու, ներշնչող դրքերու, հաստատելոյ դրքերու և Աստուածաշունչին համար։ Այս բարի դրքերով է որ պետի յաղթեւնք ապականեալ դատարութիւն մը։ Գորտեան վրայ յարձակեցէք այս արծիւներով։ Մինչեւ խակ բարի դրքերն մեծ ընթացմամբ կապրին։ Փոլիպիոս դրկոյ քառատան դիրք, անոնցմէ միայն հինգը մնացած է։ Տակիտոսի հրեատն դիրքը կորնչեցան, Ովիդիոսի քրատն դիրքը կորեան, Լիվիոս հարիւր քառատան դիրք գրեց, միայն երեսուն և հինգը կը մնան, Եւթիկես հարիւր սրամ դրեց, միայն եօթը կը մնան, Եւրիպիդես դրեց հարիւրէն աւելի, միայն 19 ը կը մնան։ Վարրոյ եօթն հարիւրէ աւելի նշանաւոր հրատարակեալ կենսագրութիւնն դրեց, կենսագրութեան բոլոր այդ հատուածները կորեան։ Եթէ բարի և օգտակար գրեանք այսպիսի մանրամասն կապրին, ինչ պիտի լինի անոնց ճակատագիրը որը հիւանդ, ապականեալ և ապազան են իրենց ծնած ատեն։ Երկրի վրայ Աստուածպաշտութիւն ընդհանրացնելու գործը պիտի յառաջանայ մինչեւ որ ոչ այլ ինչ մնայ բայց եթէ բարի գիրք, և անոնք պիտի տիրապետեն երկրի։

Աստուծոյ հետ հաղորդակցութիւն, իւր նախախնամութեան վերայ մտածութիւն, եւ իւր ցոյց տուած ողորմութեանց յիշատակութիւնք՝ ապդուսպէս կօգնեն մեր մտայ խաղաղութեանն՝ մեր հաւատքի զօրութեանն՝ ու մեր յուսոյն հաստատութեանը։

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԳՐԵԼՈՒ ԵՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ

Վիեննայի վարժարանի մը ուսուցիչ Յովհաննէս Շմիտ՝ այս խնդրոյս նկատմամբ՝ վարժարանի տարեգրին մէջ փոքրիկ յօդուած մը գրած է, որն որ բնականապէս իւր ազգայնոց համար դիտեալ է· բայց այնպիսի ընդհանուր ակնարկութիւններ կը բովանդակէ, որ նաեւ օտարք մեծապէս կրնան օգտուիլ: Լսենք՝ Ի՛նչ կը գրէ ուսուցիչն :

Թէ հիմակուան երիտասարդաց գրաւեան ոճն սիրուն է՝ ոչ ոք կրնայ հաստատել: Ընդհակառակն՝ այս մասին ձեռնհաս դատաւորք գրեթէ միշտ բռնազբօսիկ, անհամ ու շատ անգամ զուեհիկ ու փոխառեալ դարձուածներով պճնեալ գրուածեան վրայ կը գանգատին : Բայց պէտք չէ մոռնալ՝ Ի՛ք շատ շատ աննպատակաւոր պարապմունք ի միասին կ'ազդեն, որոնցմէ արդի երիտասարդը չի կրնար այնպէս դիւրաւ խուսափիլ· Նախ՝ ընտանեկան խօսակցութեան լեզուն, որ գրաւորէն երթալով կը շեղի. յետոյ երկու հին լեզուաց՝ այսինքն լատիներէնի եւ յունարէնի , եւ այս կամ այն նորագոյն լեզուի մշակութիւնն ·երիտասարդին հոգեկան կարողութիւնն այնպէս կը գրաւեն եւ միանգամայն կը ցրուեն, որ իւր մայրենի այսինքն՝ ազգային լեզուին պահանջմունքը լիուլի կատարելու ի հարկէ անհատակ կ'ըլլայ: Աւելցուր ատոր վրայ բազմակողմանի եւ պատահական ընթերցուածքն, որ զաշակերտն հովերուն ամէն ուղղութեամբ կը զարնէ: Ինչու որ դպրոցական գրքերն՝ իւրաքանչիւր յատուկ ոճն ունին. իսկ (գերմանական) հատընտիր ընթերցուածոյ գիրքն՝ որուն պաշտօնն է ցիր ու ցան գեղեցիկ կտորներն հաւաքել, մատենագրաց Թուոյն չափ՝ տարբեր ոճեր կ'ընծայէ: Ամէնէն վերջին արգելքն է առանձնական ընթերցուածը. եւ ով չի գիտեր՝ որ ուսումնատենչիկ երիտասարդը ամէն ձեռք ինկած գիրքն անխտիր կ'առնուն՝ կը կարդան: Իսկ այն բոլոր յառաջ բերուածին վրայ կը ծածանի ժամանակիս խաթեպատիր ճոռոմաբանութեան ճիւաղը: Արդ՝ ամենեւին զարմանք չէ, որ այս ամէնն առանց ազդեցութեան չի մնար, եւ երիտասարդաց գրութեան վրայ միայն դժգոյն եւ զանազան բծեր կը Թողու:

Բայց ինչ է ատոր դարմանը. արդեօք պէտք չեն երիտասարդը գիրք կարդալ. ո՛չ երբեք: Աղեկ գրքեր պէտք է կարդալ եւ յաճախ կարդալ. պէտք է անոնց մէջ խորամուխ ըլլալ եւ մեզի զանոնք մտրիմ ընել: Անոնց մտերմութենէն անշուշտ այնպէս կ'օգտուինք՝ ինչպէս բարի եւ առաքինի մարդիկներէն, զորոնք ճանչնալու բախտն ունեցած ենք:

Ուրեմն խնդիրը միայն անոր վրայ կրնայ ըլլալ՝ Ի՛ք երիտասարդը ինչ գիրք կարդալով կրնան գեղեցիկ ոճ առնել : Վարժարանի՝ այսինքն գիմնասիոնի աշակերտք՝ հին դասական մատենագրաց մէջ շատ ընտիր օրինակներ ունին: Առոյգ է, Դեմոսթենէս եւ Տակիտոս՝ այս երկու իշխանք ոճոյ, աշակերտաներուն միշտ անմատոյց եւ օտար կը մնան: Կիկերոն՝ մեր Շիլլերին պէս, իւր ճարտարախօս եւ ծաղկահիւս գրութեամբը, վտանգաւոր օրինակ մըն է. ինչու որ երիտասարդը այն պաճուճանաց վրայ զմայլելով՝ իրենց ուշադրութիւնն հոն կը դարձնեն· եւ ատով միայն իրենք զիրենք կը խաբեն. որովհետեւ ընտիր ոճի էութիւնն անոնց վրայ չի կայանար, այլ յայնմ՝ որ ամբողջական, կատարեալ խորհուրդ մը այնպիսի բառերով, դարձուածներով եւ դատաւորութեամբ բացատրուի՝որ չէ Ի՛ք միայն լուսաւոր ըլլայ, այլ նաեւ — եւ հոս է միտ դնելու բանը — խորհուրդն յղացողին դիտաւորութեան համեմատ

տպաւորութիւն յառաջ բերէ: Բայց ունին աշակերտք ի կեանս եւ ի Բանասիրութեան այնպիսի ընտիր օրինակներ որոնցմէ աւելին չի կրնար բաղձացուիլ: Այս երկու մատենագիրք՝ իրենց համար սահմանեալ ժամանակն աւարտելէն վերջը, պէտք չէ որ մէկ դի դրուին. այլ՝ դրունքն միանգամ բացուած ըլլալով, անոնց սեամքն ատեպ կոխեն, եւ սիրով եւ յօժարութեամբ ի նոսին դեգերին: Այս մատենագիրք այնու եւս պէտք են երիտասարդաց սէրը վաստկիլ, որ իրենց գրութիւնքն ըստ մասին ուղեւորութեանց ստորագրութիւններ կը բովանդակեն, զորոնք շատ սիրով կը կարդան: Իսկ կեսարու «Գաղղիական պատերազմն» եւ Բանեմիոնի «Արշաւանքն» այնպիսի ոճ մը կ'ընծայեն՝ որ յամենայն ժամանակս իբրեւ առաջնակարգ օրինակ պիտի համարուին, որովհետեւ պարզութեան եւ պայծառութեան արժէքն երբեք չի նուազանար:

Այս երկու մատենագիրներէն պէտք է ուրեմն յաճախ կարդալ ու մարզմանել: Հատատարիմ մնալով հեղինակին՝ պէտք է իրաքանչիւր խորհուրդն այնպէս մարզմանելու ջանալ ազգային լեզուաւ՝ ինչպէս որ հեղինակն անշուշտ կընէր՝ եթէ գերմանացի ըլլար: Բնական բան է՝ որ այսպիսի ճգնալից զբաղմունք մը մեծամեծ օգուտներ յառաջ կը բերէ:

Հոս վերոյիշեալ ուսուցիչն ինչ ինչ գրքեր յառաջ կը բերէ, որոնք իրեն ազգայնոց այն վախճանին կրնան ծառայել. այսպէս՝ Կրիմ՝ եղբարց հրատարակած ժողովրդական առասպելներն, Էսոպի առակները, Կէօթէի «Բանաստեղծութիւն եւ ճշմարտութիւն» գործը եւ ուրիշ բանի մը գրքեր: Ասոնցմով՝ կըսէ, նոյն ուսուցիչը, պէտք է մարդ գերմաներէն լեզուի ոգւոյն մտանցել՝ ատեպ կարդալով եւ ընդօրինակելով: Այո՝ նաև ընդօրինակելով: Դեմոսթենէս՝ ինչպէս մեզի հասած աւանդութիւնը կը պատմէ, Թուկիդիդեայ մեծ պատմական գործն ութ անգամ օրինակած է: Այսպիսի բան մ'այսօրուան օրս՝ ոչ ոք պիտի կարողանայ ընել: Բայց մեռ՝ սիրելիս, Էսոպինկի մէկ առակն և օրինակէ քանի մը անգամ, և ատեպ ձայնիւ կարդա, ապա երկրորդ մը, երրորդ մըև այսպէս անձանձիր յառաջ գնա. և քիչ ժամանակէն կը տեսնես՝ Թէ ոչչափ բան քեզի յարած մնաց և ոչչափ յառաջադիմեցիր:

Իսկ երբ որ մարդ գրելու սկիզբ կ'ընէ՝ երկու բան միշտ աչաց առջև ունենալու է: Նախ՝ ինչ որ Էէսոինկ խորհուրդ կու տայ և անձամբ ալ ամբողջ կեանքին մէջ գործադրած է. այսինքն՝ «Գրէ այնպէս՝ ինչպէս կը խօսիս, այն ատեն գեղեցիկ կը գրես»: Ինչպէս որ ընկերութեան մէջ անբնական կերպով խօսող մարդիկ ուրիշներուն ծիծաղելի կըլլան, այսպէս ալ բռնազբօսիկ գրութիւն մը զընթերցողը կը զզուեցընէ: Այս պակասութիւնը գրեթէ ամէն սկսանողաց յատուկ է. առերեսոյթ բարձր ոճ և փոխառեալ, մուրացածոյ ասութիւններ, որոցմով գեղեցիկ մտածութիւններէն զուրկ պարբերութիւնները կրցածնուն չափ կը խճողեն: Ուր բարձր ոճ գործածելու հարկ կայ՝ հան բնութիւնն ինքնին կ'ազդէ: Երկրորդ՝ միտ դնելու է, ինչ որ Կէօթէ կ'ըսէ. «Մարդկանց հետ վարուելով և խօսակցելով, դարձեալ կարդացած օրինակներուս, ինչպէս նաև անձնական խորհողութեամբս վերջապէս ճանչցայ՝ որ ջրոտ, ճապաղ և աննշանակ ոճ մը Թօթափելու ուրիշ հնարք չկայ, բայց եթէ որոշ, բացայայտ ու համառօտ գրելու աշխատիլ»: Ուրեմն ամէն խորհուրդ կարելի եղածին չափ պարզ ներկայացընել՝ ոչ շաղփաղփել, ոչ երկայնաբանել՝ մինչ որ երկու խօսքով բացատրել կարե-

լի է. պարբերութիւնքն ոչ տարապարտ շատցընել՝ երբ մի միայն կարճ պարբերութիւն մը լիուլի կը բաւէ: Կ'ըսուի Թէ մեզի հանդիպած իրերն այնպէս պէտք է ընդունիլ, ինչպէս որ կու գան. արդ՝ իրերն ալ այնպէս պէտք է ներկայացընել, ինչպէս որ են: Ինչ որ մարդ չի գիտեր՝ անոր վրայ ոչ խօսելու՝ և ոչ ալ գրելու է: Թէև ամէն մարդ չկարենայ գեղեցիկ գրել, որովհետև ասիկայ առանձնաբաշխ պարգեւ է բնութեան, բայց ամէն մարդ կարող է և պէտք է պարզ ու բացայայտ գրել. և առ այս փոքր ինչ աշխատութիւն միայն կը պահանջուի:

Ով որ աղէկ գրել կ'ուզէ՝ պէտք է որ շատ գրէ: Միայն յաճախ կրթութեամբ ուժեղ կ'ըլլանք: Վերը առաջարկուած հրահանգները բաւական զրաղում կ'ընծայեն, բայց մարդ պէտք է ինքնին ձեռնամուխ ըլլալ: Նախ՝ կարդացածներէն համառօտ քաղուած ընելով: Երկրորդ՝ վեմութեամբ գրուածը՝ պարզ ոճի դարձընելով: Այսպէս՝ Շիլլէռ իր արձակ գրուածոց ամէն հատածին մէջ գլխաւոր մտածութիւն մը կ'առնու, ու զայն միշտ նորանոր ու ճարտար կերպով կը բացատրէ: Եթէ փորձ փորձենք նոյն մտածութիւնը մտօք գրաւելու և մերկ յամենայն զարդուց ներկայացընելու, կը համոզուինք՝ որ այս ալ առանց աշխատութեան եւ առանց արուեստի չի յաջողիր:

Ամէն զատ՝ գրութեան վարժելու ուրիշ միջոց ալ կայ, այսինքն՝ Օրագիր կամ Ծիշատակարան մը բռնել և ամէն օր գոնէ երկտող բան մը գրի առնել: Այս վարժի սովորութիւնը՝ նաև ըստ կերպական մասին, իւր բարին ունէր. որովհետև յիշատակարանի առաջիկն ամէն օր գրելու կը դրդէր: Եւ եթէ մարդ սովորութիւն ընէ՝ իրեն հանդիպածը կամ միտքն ինկած զեղեցիկ խորհուրդն անկեղծութեամբ գրի առնելու և ամէն շինծու յաւելուածներէն խորշի, այն ատեն Թէ միտքն ու ոճն, և Թէ՝ սիրտը մեծամեծ շահեր կը շահին: . . .

Հանդես Ամսօրեայ

ՋՈՒՐ

(ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՄԸ)

Մի վայրկեան, Տիրուհիք և Տեարք, պիտի ջանամ բացատրել մարմին մը որ Թէև ինքնին յոյժ պարզ է, բայց օգտի, արդեանց և կազմուԹեան կազմանէ բաղում հետաքրքրաշարժ յատկութիւններ ունի, այն է ջուր:

Արդ, ինչ է ջուր՝ որով լցուած է համօրէն բնութիւն. կան ոմանք որ անպէտ ինչ համարած են զայն. սակայն այն է մի դերագոյն Աստուածածաիր պարգև, որ կենաց անհրաժեշտ պիտոյից մին է, կենատու միջոցն կենաց բովանդակ էից արարածոց:

Մարդկային որ գրիչ կարէ ճառել սորա բազմապատիկ օգտակարութեանց վերայ, անԹուելի օգուտներ՝ զոյս ու բքան ջանամ և ու բքան ճգնիմ չեմ կրնար մի առ մի Թուել ըստ արժանւոյն,

Բնութիւնք ուրեմն Թէ ինչ են այն ծորելի մարմնոյն յատկութիւնն, տեսականն, բաղադրութիւնն ու հատուցած ծառայութիւնն:

Ջուրն է երկու այլասեռ օդակերպ տարրերէ բաղադրեալ մարմին մը, որք են ԹԹուածին և ջրածին կազերն. ասոնց բաղադրութեան չափն է մէկ ինն երորդ ջրածին և ութն ինն երորդ ԹԹուածին: Ծորելի մարմնոյ ամենէն պիտանին է և նշանաւորն, որ

եթէ ոչ անկարելի է գտանել դէթ հաղուագիւտ է։ Աշխարհի լայնածաւալ ալկիանք, ծովք, գետք, լիճք և ապրիւրք, որ իրենց աւազեայ անկողնոյն մէջ կը բովանդակեն ջրոյ մեծագոյն մասը, կավմուած են այլև այլ տարրերէ։

Սոյն մարմին ունի նաև քաղաքական և վերջուծական յատկութիւններն. խառն է բնութեան ամեն իրի հետ։ Երկրագնտիս $^1/_2$ մասը կազմուած է ջրով, երկրիս երեսին մեծագոյն մասը ծածկուած է ջրով (մէկ քառորդ մասը միայն ցամաք ըլլալով)։ Նոյնպէս մարդկային մարմնոյ կազմութեան $^4/_5$ մասը գրեթէ ջուր է, որ ոսկրներուն մէջ իսկ կը գտնուի։ Աստ գոյութիւնն է որ մարմնոյ թարմութիւնը պահելով անոնց կը պատճառէ յանկուցիչ դեղեցկութիւն մը։ Եթէ չըլլար այն մարմինը պահ ըլլար դոյացեալ և աղազուն աերեւոյթնման՝ ղոյս Աչուընն կը հասէ։

Ջուրն է էական միջոց մը բուսականոյ ճաճման և անոնց բազադրութեան. այն բազմապիսի բոյսերն՝ ղոյս կաւահող իրը անուղղ, փայտը՝ ղոյ կայրեմք, հոյն՝ ղոյ կաւահող, աւմինքն ալ առ նուազն $^1/_3$ ջուր կը պարունակեն և կան բոյսեր ալ որ մեծ քանակութեամբ ջուր կը պարունակեն իրենց մէջ։ Սա ունի ծաւալական յատկութիւն և ամեն ինչ ծծելու առհապին ղօրութիւն, որոյ վրան կրնամք կոչել զայն Աորևի եղբօր, պէս ինչպէս կենդանիները արևնով կ'ապրին և չեն կարող առանց արեան օր մ'իսկ ապրիլ, նոյնպէս ալ երկիրը առանց ջրոյ չկարէ կալ ու մնալ։ Ուրեմն առանց այս մարմնոյ ինչ պիտի ըլլար աշխարհ թափանցիկ, անգոյն, անհոտ և անհամ հեղուկ մ'է ոչ պարզ՝ ինչպէս կը կարծեին նախնիք։ քանզի պարզն՝ համօրէն. ոչ ապաքէն վիշտոյ ատապին դէպ մը ուր ո՛չ բոյսը կրնայ աճիլ և ո՛չ կենդանին կրնայ ապրիլ։ ամայութի՛ւն պիտի տիրէը ամենուրեք

Ջրոյ տեսակին ընարութիւնն եւս պէտք է ընել։ Ինչպէս, ջրհորներուն ջուրը իւր մէջ կը պարունակէ հանքային կիր և այլ և այլ ճշասալեր տարրեր ղոյս հետ խառնուած կը ճշտանէն իւրեանց առողջութեան, թէ կան ոմանք որ զգալով սոյա ճշասակար ազդեցութիւնն հարկ եղած զգուշութիւնը կ'ընեն։ Ուստի, եթէ կ'ուզեմք քաղաքաղջ ու երջանիկ կեանք մը վարել յաշխարհի, պարտիմք հետեւիլ բնութեան, մեր հաբատատ մօր. լաւ ըմբռնեմք նորա կանոններն և յայնժամ միայն պիտի վայելեմք ճոխ բարիքներն՝ ղոյս առատօրէն չնորհած է մեզ Արարիչն։

Արդեօք ինչ պիտի ըլլար այն անթիւ փոքրիկ ջրաճիճիներու վիճակն. պիտի կրնայի՞ն ապրիլ առանց ջրոյ. երբեք ո՛չ, զի Արարիչն նորա մէն մի կաթիլին մէջ դրած է միլիոնաւոր ջրաճիճիներ եւ հսկայ որդեր, և ոչ միայն այսչափ է ջրոյ օգտակարութիւն, այլ նաև ամենամեծ նպատաւոր միջոցներէն մին է մարդկային ապրելոյ յառաջդիմութեանն ու քաղաքակրթութեանը։ Այս հեղուկ մարմնոյն չնորհիւ է, որ մարդիկ հեռաւոր երկիրներու հետ հաղորդակցութիւն կընեն վիթխարի շոգենաւերով, կը նաւարկեն խուզարկելու նորանոր երկիրներ՝ ստանալու համար հարստութիւն։ Սոյա չնորհիւ է որ աղօրիկներ

կը գործեն ահագին զօրութեամբ և կը կարտադրեն ալիւր զոր մարդիկ հայ չվնեալով կը տնանկին ու կ'ապրին։

Ա՛յն գոյնզգոյն ծիածանն որ յաճախ մեր աչաց առջև կը պարզի հրաշագեղ, գոգաձեւ հրճուանք կ'ապդէ մեր սրտին, և իւր այլազան ու գեղանշոյլ ճաճանչներէն երկնից երեսը ժպիտ մը կը ծլեցնեն որոյ պատճառն է դարձեալ ջուրն. այդ կաթիլներուն մէջ յղանալով Արեգին հրափայլ ճառագայթներն՝ կ'արտաբերեն տոյն հրաշատեսիլ ծիածանն։ Ուստի ի վեր քան զամենայն ջրոյ նախնական և մանաւանդ օդոփ ձեւակերպուած ու գեղեցկացած է երկիրն. այսու բնութիւնն զարդարեալ և բնակելի է ամեն կենդանեաց։ Երբ թեթեւ ակնարկ մը ձգենք երկրիս այլ և այլ խաւերուն մէջ. պիտի դանենք ժողովուրդներ որ սովամահ կը կորնչին առ ի պակասելոյ տոյն բազմօգուտ հեղուկին. երաշտութեան պատճառաւ որով տապահար կը կորնչին նոյա առատութեան յոյսերն ու ձըմբան եղանակի կենսապահ պաշարներն. երկիրն պապաքեալ կը ցամքի, բոյսերն ու կենդանիներ չկարեն գտանել իրենց առօրեայ առողջութեան անհրաժեշտ պէտքն, և անապատի մը հանգոյն, անջուր և անջրդի, կեանք՝ ի մահ պիտի փոխուէր։ Թանի մը կաթիլ ջուրը զօրութիւն կը ներշնչէ մատաղ տունկերուն և կը փճացունէ հրդեհից կատաղութիւն ի վայրկեան ժամանակի։

Եւ արդ, եթէ նեւթական ջուրն մնունդ է բնութեան՝ որով կը գեղեցկանայ և կ'առուգանայ կենսատուդ, որքան աւելի կենաց ջուրն կարեւոր է որ կը զուլացունէ մարմրկած հոգիները. ՈՀ. ասոր երկինք դի ամենեքին միահամուռ դիմէինք ի քաղցրաքուղիս աղբիւրն կենաց որ յարատոս պատրաստած է մեզ մեր սիրելի Փրկիչն, որդին Աստուծոյ։

Ս. Փ. ԿՕՄԻԿԵԱՆ

ՍԻԿԼԻՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

Սիկիլիոյ վերջին երկրաշարժներուն վրայ, Հռոմէն Քիկերօ քաշուած հեռագիր մը օգոստոս 9 թուականով հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ.

Քաթանա եւ բոլոր փոքրիկ սիրուն քաղաքները որք կը տարածուին նահ ստորոտը, Սիկիլիոյ արեւելեան կողմը, երկրաշարժներու ենթակայ են։ Հաղուագէպ է որ տարի մը անցնի և այն կողմերու բնակիչներն ահ ու սարսափելի չենթարկուին։

Կարգ մը գիտուններու լսածին նայելով, նահ տակաւին անակնկալներ կը վերապահէր անոնց, ուստի, Քաթանան, Ձիարելի, Աչիրեալէի Նիքօլօզիի, Թաորմինաի, — նախկին Թաորմինան որ Թերեւս ամենէն նկարչական եւ ամենէն հարուստ քաղաքն էր հին ատենը, — բնակիչները միշտ արթման վիճակի մէջ են։ Երեքշաբթի, կէս օրէն առաջ տեղի ունեցան ցնցումները։ Ի Քաթանա, տղերը շատ չի նշմարուիր, բայց աւելի բարձրը և շրջակայ գիւղերէն շարժը տասնապատիկ զգալի եղաւ։ Երկիրը սիրեց և շատեր խոհեմութիւն համարեցին բաց օդի տակ պառկիլ, մանաւանդ որ եղանակը կը նպաստէր և գիշերը մատ-

նատրապէս դեղեցիկ էր, Շատեր խահեմութիւնն այնքան առած տալին որ գուրս հանելին իրենց կահ կարասիները։

Բնակիչներուն երկիւղները արդարացնէին։ Երեկ առաւօտ, ժամը վեցին մօտ, նոր յոյսամ մը, առջի օրուընէն շատ աւելի սաստիկ, ահ ու սարսափ կը ծոցրէր ժողովրդեան մէջ։ Երկու գիւղախմբերը մանաւանդապէս, Ֆէնեի եւ Բիւզանց որք 1300-2000 բնակիչ ունին Խաժանակ ու Աչիւնչալեի հարուստ կալուածատէրներուը, աւերմէն դեղեցկութիւնէն աքանչացած, վիլլաներ ու ամարանոցներ շինած են։

Ցոյսմեան պահուն, դեղացիները դաշտերուն մէջ կ'ուխտաւորին եւ բնակիչներուն մեծ մասը հրապարակներուն վրայ ու շրջակայները կը պանդխտին։ Ուտելի, ըմպելի թիւը համեմատապէս մեծ չէ եղած, բայց վնասներն անհատն են։ Բոլոր տուներուը ճեղքուած են, մէկ քանիին վիշտայ են։ Տեսարանը ահռելիօրէն է, աւերակ ամէն տեղ, լայ ու կոծ։

Դաշտին մէջ չինուած տուներուն դրեթէ ամենքն ալ վիշտայ են։ Մինչեւ հիմնքան երկը մեռելով եւ քարաւտան վիրաւոր կան, որոց մեծ մասը ծանրօրէն եւ անդառնալի վիճակի մէջ։ Ցոյսմեան պահուն, գինեվաճառ մը իր բարեկամներուն ու երկու բանուորներուն հետ մնասնի մը մէջ կը դանուէր։ Սոսկահարնակ, վեր ելան վազելով. բայց երբ լոյսը պիտի երկնին ու ազատուէին տան պատը վրան եւ չորսն ալ տակը մնացին։

Անկարելի է նկարագրել բնակիչներուն ահաբեկումները, թէեւ վարժուած էին Եռնաի շրջակայներուն այս անգադառնհումեանց։

Ոչ միայն տուները վնասած են, այլ եւ ճամբաները իսկ վատնդ կը սպառնան, վասնզի տեղ տեղ խորունկ ճեղքուածներ կան, որք ցնցումներէն առնլի երկիւղալի են մանաւ համար։

Գործատեր մը, սարսափահար, վար չտակերը կ պատահանէն եւ անմիջապէս մեռեր է։ Խալումեան դէպերը կը պատմուին. օրինակի համար, մանկամարդ աղջիկ մը որ տուներուն վրչելու պահուն՝ երկու վոքր եղբայրներուն դուրս չելլելը նշմարեր էր, տունը կը վազէ, կը բռնէ եղբայրներն ու դուրս կ'ելնէ։ Դեռ գետինը չէր դպած զանոնք երբ տանիքը կը վրչէր չուաչմամբ։

Նահանգին իշխանութիւնները աղէտին վայրը վազեր են օգնութիւն հասցնելու համար։ Պ. Պօնտեւթօ, Խալիանակ երեսփոխան, այսօր հեռագրեց Մ. Քրմպեի, կոչում ընելով անոր մարդասիրութիւնը, ըսելով որ ձնասուած ժողովուրդը յետին թշուառութեան մատնուած է։

Տաղաւարներ եւ միջոցներ կը խնդրէ նոր աղէտներու առաջքն առնելու համար։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

Եռագոյն գաւաթն. Եթէ պինդ դգուշութեամբ լեցնելու լինիք ջուր վերայ, յայտնի է թէ բնականաբար պիտի ծնայ երեսը. այս մեզ ամենուս քաջածանօթ է. այլ առաջարկն զոր ունիմ ընել — սա է, այսինքն, — պինդն յատակը պահել եւ ջուրը մանր-

բնաբ, այնպէս պի երկրքին հեղուկք պերեար չ'խառնին։

Գլանաձեւ գաւաթի մը մէջ եւ ջուր լցէք և յետոյ ձագարի մը միջոցաւ, որոյ մի ծայրը գաւաթին մինչ յատակը կերկարի, ջրոյ կիսոյն չափ պինի աւելցուցէք, ըսր (պինին) կանխաւ ըստ կարելւոյն պարարիք սառով պաղեցուցած լինել։ Եթէ խնամով դործէք պիտի տեսնէք պինուլ՝ գաւաթի յատակը յոյժ սրաչ կարմրագոյն խաւ մի ձեւացոնելին։ Մնդմիւ գուրս առէք ձագարը և ջրոյ մակերեսին վերոյ յաւելուցէք կապուտակեկ հեղուկ մը, թեթեւ քան պջուր՝ օրինակի համար մեթանով կամ կապոյտ կաւելպարտիոյ ներկեալ պինուլ ոգի (խպիրթօ)։ Ա.յսու կապոյտ խաւ մի կը ձեւանայ ամենեն վերոյ և հետոյին ծրանակաև դրօշ մի կազմեւած կրլայ՝ որոյ երեք գոյներն կրնաք լուսոյ օժանդակութեամբ և մանաւանդ դիչեր ատեն, պատի վերոյ ձգել՝ ի բերկրութիւն ներկոյ հանդիսականաց։

Մի քանի խօսք եւս Արհեստական Ջրոյ նկատմամբ։ Եթէ գաւաթին մէջ գանուած ջուրը թորած որ պարի, իսկ եթէ գործածելիւթիւնն առաւել եւս տալելու համար այն գաւաթին պարզ ջուվ մի անօթի մը մէջ դնէք, յայնժամ պիտի տեսնէք գինուլն ջրոյ մէջ տակաւ բարձրանալը, միմեանց նման կարմիր նրբաթելերու ձեւով, և տարբեր հեղուկներուն եռադոյն գրօշը կազմող բարդրութեան երեսը խառնիլն։ Դեպ ի վայր իջնող կապոյտ սիւներ՝ խառնուելով վեր եկնող կարմիր սիւնոյ հետ. հետաքրքրական տեսարան մը պիտի ներկայեն, այսինքն Արհեստական Ջուրն ջրոյ գաւաթի մը մէջ։

Ն. Յ. ԳԱՍԱՊԵԱՆ

ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ

Ի ՊՐՈՒՍԱ.

	դահ.
Նախորդ դումար.	8500
Ե. Ռ. Ընկերակից. Կ. Պօլսոյ. Տ. Տօնճեան	20
Յ. Բարաղեան 10, Ս. Գալուստեան 10	20
Ե. Մարտիկեան 10, Ն. Թանարճեան 20	30
Յ. Կոստիկեան 20, Գ. Լինքլիճեան 5	25
Պ. Երուանդեան 5, Մ. Գալրագեան 5	10
Ս. Կիրակոսեան 5, Պ. Մարտիրոսեան 5	10
Չէնկիլէրէն, Ս. Մինասեան	10
Յ. Բասմաճեան 5, Օր. Նօտալեան 5	10
Յակոբ 5, Թ. Լինճեան 5	10
Ո. Արնավուտեան 5, Յ. Գումրեան 5	10
Ղ. Տիլսիզեան 5, Ս. Տօսօղեան 5	10
Գ. Մարգարեան 5, Գրիգոր 5	10
Յ. Կարապետեան 5, Ա. Հախոչեան 5	10
Վարդան 5, Ս. Գօճապըլեան 5	10
Տօգ. Ա. Թօմսըն	108
Տարտանէլէն, Յ. Ամէմեան ընտանիք	30
Ամէմեան Պետրոս. Յովհ. Թագուհի	15
Ս. Սիւլալեան 5, Վահան 2, ամն 3	10
Ստեփան 5, Ե. Ռ. ընկ. 20	25
Օր. Պախճիարեան 10, Յ. Այվազեան 5	15
Ղ. Կիւլեան 2½, Մովսէս 5	7½
Վեր. Ա. Կ. Աստուրեան	40
Օվահէն Կ եւ Ս. Արապեան	5
Տիկ. Օհաննեան 5, Յ. Օհաննեան 5	10
Զ. Օսկանեան 3, Յ. Մաքինիսեան 5	8
Յ. Ազասեան 5. Յ. Օսկանեան 5	10
Տիկ. Մաքինիսեան 5. Յ. Բիւրմիսեան 5	10

Սարգիս 5, Միսիս Նուհէ 100	105
Վեր. Կ. Ներկարարեան 20, Յ. Պէզճեան 27	47
Գ. Եղնակեան 2, Տիկ. Եղնակեան 2	4
Մարիամ 5, Կարապետ 5	10
Թագուր 2, Թ. Բիւզանեան 2	4
Տիկ. եւ Օր. Նաւասարդեան 5½, Տիկ. Տօնճեան 10	15½
Տիկ. եւ Ե. Քերոբեան 6, Թ. Մինասեան 10	16
Թ. Տէմիրճեան 20, Գ. վասիլեան 10	30
Ռ. Գուրեան 20, Վեր. Պուլտանեան 108	128
Վեր. Յվհ. Տէր Ստեփանեան	10
Ջմիւռնիոյ Քինդըը կարտընի նուէրն	40
Կ. Հէլվաճեան 54, Թ. Քէնտիկեան 10	64
Ց. Բաբայեան 20, Վեր. Գ. Զերթաճեան 54	74
Սէօղէզէն Սիմոն 4, Օր. Ա. Մատթէոսեան 27	31
Թօզատէն Տօք. Գըլըճեան	216
Գ. եւ Բ. Ճէրմանեան 8, Ա. Անտուրեան 19	27
Ց. Տէրտէրեան 5, Ոմն 10	15
Գ. Ապտալեան 10, Ե. Գալուստեան 5	15
Տ. Աքուլաչեան 5, Օր. Սարեան 5	10
Ե. եւ Հ. Սարեան 10, Գ. Ճօրճօրեան 3	13
Գ. Լ. Թ. եւ Բ. Գըլըճեան	22
Ա. Կոստանդեան Ամերիկայ	42
Տ. Կոստանդեան 20, Գ. Յանեան 20	40
Համագումար դահ.	9967

Տէրը վարձատրէ բոլոր նուիրատու սիրելիները դեռ շատ տեղերէ նուիրաց գալատեան սպասենք խնդրենք որ բարեհաճին փութալ։

Պուսա Գ. Պ.

Օգոստոս 1894

Ա. ԶԳԱՅԻՆ

Կրօնական եւ Քաղաքական ժողովներն նախընթաց Զորեքշաբթի օր Օգոս. 15/3 խառն ժողով կազմելով՝ ի Պատրիարքարան՝ Պատրիարքական տեղապահի ընտրութիւն կատարեցին։

Քուէից մեծամասնութեամբ Պատրիարքական տեղապահ ընտրուեցաւ Ռօտոսթոյի նախորդ հոգեւոր Հովիւ եւ այժմ Սամաթիոյ քարոզիչ՝ Դիմաքսեան Գեր. Հմայեակ Եպիսկոպոս։

— Կեռիկ-Փաշայի Թաղ. Խորհուրդը յայտարարութիւն ըրած է թէ քանի մը բարերար ազգայինք 5746 օխայ հայ բաժնած են Թաղին արկածեալներուն։

— Բերայի քանի մը Ազն. Տիկնայք՝ ի նպաստ երկրաշարժէ արկածելոց իրենց չրջանակին մէջ հանգանակութեան ձեռ նարկելով՝ յաջողեր են 2000 ղրչ. եւ 100 կտոր ասելի ձերմակեղէն ու զգեստ հաւաքել։

Յիշեալ Տիկնայք նախընթաց կիրակի առաւօտ Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին երթալով տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին ներկայացեր եւ յայտներ են թէ կը փափաքին նոյն Թաղի կարօտելոց բաշխել իրենց հաւաքածը, եւ որք ըստ իւրեանց նպատակի յաջողեր են կատարել սոյն բարեսիրական եւ գթոյ գործ ի սփոփանս արկածելոց։

— Անցեալ կիրակի Նիկոմիդիոյ գաւառին վերաբերեալ հայաբնակ Արսլանալէկ անուն գիւղը վերստին հրոյ ճարակ եղաւ, գրեթէ ամբողջովին, պի գիւղին 517 նորաչէն տուներէն միայն 11 տուն մնացած է կքսուի։ Նորաչէն ըսինք տուներուն համար, որովհետեւ այդ գիւղ ամէն իրը ութ տարի յառաջ անգամ մ՚ալ այս վիճակին վիճակուած ըլլալով նոր ոճով վերաշինուած էր։

ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ

Մաքսային մեծ խնդիրը Միացեալ Նահանգաց մէջ վերջ գտաւ՝ մաքսապաշտներուն յաջողութեամբ։ Մր. Ուիլսըն, նախագահական կուսակցութենէն, ծրագիր ներկայած էր Մաք Քինլիի մաքսային օրէնքը չափաւորելու համար, եւ երեսփ. ժողովը քուէարկած էր Ներակոյտին մէջ, նախագահական կուսակցութեան մաքսապաշտ փոքրամասնութիւնը, միանալով Հանրապետականաց հետ որք մաքսապաշտ են մեծագոյն մասամբ, յոյժ չափաւորած էր Մր. Ուիլսընի ծրագիրը։ Բայց նախագահ Մր. Գլիվլընտ քաջալերուած, երեսփ. ժողովը մերժած էր Ներակոյտի ծրագիրն։

Երկուց ժողովոց մէջ ընդ երկար մաքառումէ ետքն, երեսփոխանութիւնը, տեսնելով որ Մր. Ուիլսընի ծրագիրը բոլորովին ի դերեւ պիտի ելնէ, դժկամակութեամբ ընդունեց Ներակոյտին չափաւորեալ ծրագիրն, 105ի դէմ 182 քուէով։ Նախագահը նամակ գրելով առ Մր. Ուիլսըն, խնդակցեցաւ՝ մաքսային խնդրոյ մէջ հաւատարիմ մնացած ըլլալուն համար իւր կուսակցութեան սկզբանց, եւ ցաւակցելով անոր՝ իւր կրած պարտութեան համար։ Պարտութիւնն երկուքին համար է սակայն. զի մաքսապաշտ փոքրամասնութեան խօսքը կ'ըլլայ ի վերջոյ, հակառակորդ կուսակցութեան հետ դաշնակցութեամբ։ Մաք Քինլիի մաքսային ծանր սակերուն կարեւոր չափով մը թեթեւացման յոյսը կը ցնդի, դէթ առ այժմ։ Ներակոյտին սակացոյցովը ամերիկեան Տէրութիւնը պիտի առնու 163 միլիոն տոլար մաքս, մինչ Մաք Քինլիի սակացոյցով դանձած էր անցեալ տարի 199,143,678 տոլար։ Ամերիկեան մեծ դործարանատէրք խօսքերնին քալեցուցին։ Ժողովուրդին սուղ պիտի կերցնեն, սուղ պիտի հագուեցնեն՝ ամերիկեան արհեստները պաշտպանելու պատրուակին ներքեւ։ Բայց վերջապէս, մեծ խնդիր մը մէջտեղէն վերցած ըլլալով, առեւտրական դործերը վերսկան բացուիլ ի Նիւ-Եորք, եւ երկրին այլ կողմերը։

— Անցեալ ամսոյն 25 ին Բեդրապուրկի մէջ կատարուեցաւ Ռուսիոյ Վեհ. Ջարին դստեր, Քսենիա Ալէքսանդրովնայի ամուսնութիւնն Ալէքսանդր Միխայլովիչ մեծ Դքսին հետ, որ Կաւկասիոյ նախկին կուսակալ եւ արդի Ջարին հօրեղբայր Միխայէլ Մեծ Դքսին կրտսեր որդին է, 28 տարեկան, իսկ տարուս աւելի մեծ քան Քսենիա Իշխանուհին։ Սոյն ամուիս Ջարն կրթարան մը հիմնելու որոշած է երեք հարիւր յիսուն աղնուական աղջկանց համար, ըստ հետեւեալ հրամանագրին տրամադրութեան։

« Մեր սիրելի դստեր հարսանեաց օրն օգտակար գործով մը նշանաւոր հանդիսացնելու փափաքով, պատշաճ դատեցինք հիմնել կրթութեան եւ վարժութեան նոր հաստատութիւն մը աղջկանց յատուկ, յորում ընդհանուր կրթութիւն մը ստանան աղջկունք մեր այն հաւատարիմ հպատակաց, որք ծառայութեամբ առ Պետութիւնն կամ ծննդեամբ՝ ազնուականութեան իրաւունք ստացած են, բայց պէտք եղած միջոցները կրնան չունենալ իրենց զաւակներն կրթելու համար։ Այս աղջիկներ փորձառու դաստիարակներու տնօրէնութեան ներքեւ պիտի կրնան ստանալ նաեւ այնպիսի գործնական ծանօթութիւններ, որոցմով կրնան օգտակար կը լինի իւր ընտանեաց, եւ իդական սեռի այն անդամներն ալ, որք ընտանեկան կեանքի երջանկութենէն զուրկ են կրնան պարկեշտօրէն ապրուստ մը շահիլ արդի ժամանակիս մէջ, երբ կանանց աշխատութիւնը կը խնդրուի հանապազ։»

Հեռագիրն նոյն ամսոյ 29 ին ծանոյց թէ, նոր հարսն ու փեսայն երբ կառքով իրենց առաջին պտոյտը կընէին, կառապանին մէկ սլաքամբն փոսի մը մէջ դլտորեցան։ Հարսը անվնաս սկրտուքներ ունեցաւ մարմնոյն վրայ, փեսային բան մը չեղաւ, իսկ կառապանը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

— Ճապոնի եւ Չինաց միջեւ Քորէայի առթիւ ծագած աղէտալի պատերազմը կը շարունակուի։

Քորէա թերակղզին առանձին իշխանապետութիւն մ'է ուղիղ դաշտաններէ բաղկացեալ, Չինաց թագաւորին վերին իշխանութեան տակ, բայց դրացի Ճապոնն ալ մեծամեծ շահեր եւ բազմաթիւ դաղթականներ ունի այդ բարեբեր երկրին մէջ։

Պատերազմը օր քան զօր կը սաստկանայ եւ նորանոր պատրաստութիւններ կը տեսնուին, մերթ մէկ կողմը եւ մերթ միւս կողմը վրայ կ'ելնէ, եւ դեռ չկրնացուիր թէ վերջին յաղթութիւնը ո՛ր պիտի ըլլայ։ Իսկ Ռուս մամուլը բացարձակ կը յայտարարէ թէ, Ռուսիա որչափ ալ չ'ելլոք մնայ այս պատերազմի առեն, պիտի չ'ներայլատրէ սակայն, որ Չին կամ Ճապոն բացարձակ իւրացնէ զՔորէա։

— Մ. Քառնոյի մահէն ետք, երբ Տիկին Քառնոյ իրեն առաջարկուած պետական թոշակը չընդունեց, Ֆրանսուհիք հանգանակութիւն մը բացին որպէս զի հաստատութիւն մը հիմնեն ի պատիւ ողբացեալ յանկարծամահ նախագահին։ Սոյն հանգանակութիւնն մինչեւ նոյեմբեր չորեքուն աւելի քան հարիւր հազար ֆրանք արտաղրած լինելով Տիկին Քառնոյի փափաքանաց համեմատ պիտի գործածուի բարեգործական կազմակերպութեան մը, որոյ նպատակը պիտի ըլլայ բարուքել վիճակն այն այրիներու որք զաւակներ ունին խնամելու։

— Ֆրանսայի Ռէսկէք քաղաքին մէջ Կաթոլիկ-Ֆրանսացի Քահանայրնակներ կործանեցին Ֆրանսական — Ամերիկեան միսիոնարութեան չէնքն, եւ միսիոնարք մեզապուր վերծան։ Յետոյ նոյն անհամոյ գործն ըրին Ֆրանսական — Անգլիքան հաստատութեան եւ Փրկութեան Բանակին դէմ։

— Վիլհելմ Կայսր որ այցելած էր իւր մեծ մօր Վիքտորիա Թագուհւոյն, ամսոյս 12 ին Օսսորնի պղնձին մէջ հրաժեշտի ողջոյնը տասոյց Նորին Վեհափառութեան, եւ բաժնուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

Մեր բարեդութ Օգոստափառ Վեհապետն, որ իր հպատակաց առողջութեանն ու անդորրութեանը համար բազմաթիւ իրատէներ կընէ, հրամայած է գիտական ամեն միջոցներ ի գործ դնել իր կայսերապաղաքին բոլոր բնակչաց կեանքն ու առողջութիւնը պահպանելու համար։ Կայսերական այդ իրատէին համաձայն, գիտական պայմաններու համեմատ մաքրուած ու ապահովուած են այն ամեն խաները, պանդոխտի սենեակներն ու բնակարանները, ուր անցեալ տարի քոլերա երեւան եկած էր։

Արդ, նկատելով որ կրօնական եւ մարդասիրական պէտք մ'է մաքրութիւնը յարգել, կը ծանուցուի ամենայն բնակարանաց տէրերուն, որ հետեւելով կայսերական կառավարութեան կողմէ եղած չանքերուն, հոգ տանին վտարելու իրենց տուներն ու չէնքերը։

* * *

Վեհ. Սուլթանին Բարձր Նախագահութեամբ Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ կազմեալ արկածելոց նպաստատարաւոյց յանձնաժողովն մինչեւ Օգոս. 10 դանձած է ի նպաստ երկրաշարժին արկածելոց, 3,024,543 դրչ.

— *Բարիղէն հաղորդուած է թէ կ. Պոլսոյ երկրաշարժին արկածելոց ի նպաստ բացուած հանգանակութեան դուռարը հասեր է ցարդ 253,625 ֆրանքի։*

— *Եգիպտական լրագիրք կը հաղորդեն թէ, Բարձր. Խըտիվին մայրը 250 Եգիպտական ոսկի նուիրած է կ. Պոլսոյ երկրաշարժին արկածելոց։ Նոյնպէս Նախարարապետ Բարձր, Նուպար Փաշա 50 ոսկի եւ միւս Նախարարք 20 ական ոսկի նուիրած են նոյն նպատակաւ, եւ թէ Գահիրէի կառավարական դիւանատանց պաշտօնէից ի ժողով գումարուելով, որոշած են իրենց Օգոստոսի ամսաթոշակին 100 ին 10 ը նուիրել երկրաշարժին արկածելոց։*

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կայսրը 6,000 ֆր. նուիրած է Քաղաքապետութեան բարձր Ցանճնաժողովին ի նպաստ Կ. պոլսոյ երկրաշարժին արկածելոց։

— Վլոհլէմ կայսեր կայսրուհին 10,000 մարք նուիրած է նոյն նպատակին համար, եւ Գարատաղլ իշխանը 100 ոսկի։

— Մարսիլիոյ Օսմ. ընդհանուր հիւպատոսարանի խորհրդականն 1,000 ֆր. նուիրած է նոյն նպատակին համար։

— Պրուսայի մէջ 26,612 ղրշ. հաւաքուելով ղրկուած է ներքին գործոց Նախարարութեան։

— Իզմիրի նպաստամատոյց յանձնաժողովին հեռագրական փոխանակագրով 1,000 Օսմ. ոսկի ղրկած է ի Կ. պոլիս Օսմ. Կայսերական Պանքային վճարելու համար նպաստամատոյց Բարձր. Ցանճնաժողովին։

— Սելանիկի մէջ կազմեալ յանճնաժողովին հաւաքած է 31,860 ղրշ։ Նոյնպէս եւ Տարտանելի Լիվնէ գաւառակին մէջ հաւաքուած է 4579 ղրշ։

— Պաղտատէն մինչեւ հիմա հաւաքուածէն 1000 ոսկի ղրկուած է Կեդրոնական Ցանճնաժողովին։

— Միտիլլիի մէջ 100 ոսկի հաւաքուած է, եւ Այտընի Մէնթրի գաւառին մէջ 4000 ղրշ ի նպաստի տոմներ սպառուած են եւ նորէն 10,000 ղրշ. ի տոմներ ուղուած են։ Գարա-Ազաճի մէջ եւս 10,000 ղրուշ հաւաքուած է։

— Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ երկրաշարժին արկածելոց օգնելու համար կազմեալ նպաստամատոյց Ցանճնաժողովը որոշած է նախապէս քննել՝ օգնութեան կարօտ եղող անձանց վիճակը։ Այս նպատակաւ ցուցակներ ղրկուած է թաղապետական չրջանակաց որոշակի նշանակելու համար անուններն այն անձանց, որք ամեն կերպով կարօտ են օգնութեան,

— Պրուսա-Մուտանիոյ երկաթուղւոյ ընկերութիւնը արտօնութիւն խնդրած է Բ. Դռնէն որ այդ գիծը մինչեւ Զիլիկ ու Կէմլէյիկ երկարի եւ Իսկի-Շէհիրի մօտէն չինուելիք ուրիշ գիծ մը միանայ Անատոլուի երկաթուղեաց գծերուն։ Այս առթիւ բանակցութիւնք կը կատարուին Բ. Դրան եւ Աւեւտրական ու Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեանց միջեւ։

— Ներքին գործոց Վսեմ. Նախարարն վերջերս վերատին այցելեց Համազգային անկեալնոցն եւ չինութիւնները տեսութեան ընելու համար հրահաններ տուաւ։ Մի քանի օրէն հարիւր յիսունի չափ անկեալներ պիտի կարենան պատսպարուիլ չինութիւններն աւարտած մասերուն մէջ։

— Բժշկական վարժարանի մանկաբարձութեան ճիւղը դիմող կանանց քննութիւններն աւարտած լինելով, չրջանաւարտ վկայական ստացած են։ Քանի մը օրէն պիտի սկսին նոյն դասարանը յաճախել ուղղնելոց արձանագրութեան գործողութիւնք։

— Վեհ. Սուլթանը հրամայած է որ Պոլսոյ մեծ չուխայի հոյակապ կերպով կառուցուի՝ ճարտարապետական արհեստին արդի յառաջդիմութեանց համապատասխան եղանակաւ, եւ չինութեան ծախքը մաս առ մաս վարձքերէն դանձել՝ առանց բեռ ըլլալու կալուածատէրերուն։ Բ. Դուռն, որ այս մասին խորհրդակցութիւններ կը կատարէր, տեղեկագիր մը պատրաստելով մատուցած է Վեհ. Սուլթանին։

— Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ իր թարգմանութեան դրասենեակին համար պէտք ունի երկու թարգմանիչներու որք խորին հմտութիւն ունենան թուրքերէն ու ֆրանսերէն լեզուներուն, գիտնան պաշտօնական ու այլ թղթակցութեանց յատուկ բառերը, եւ մանաւանդ կարող ըլլան թուրքերէնէ ֆրանսերէնի թարգմանութեան։

Սմսոնի 2000 եւ 1800 ղրուշի թոշակ պիտի յատկացուի այս պաշտօններուն համար։

Ընտրելիք որ կուգին մրցման մտնել իրենց կարողութիւններն ապացուցանող քննութեան մէջ պէտք է դիմեն Հանրային Պարտուց կեդրոնատեղին Օգոս. 15/27 Բշ. ու 17/29 Դշ. օրերն ի ժամ 6 ըստ Ցճ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Լրացուցիչ Դասընթացք

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ա.ՇԽԱՏՐՀԱՏԱՐԱՐ ԼԵԶՈՒԻ

Դոկտ. ՄՄԲԱՏ ԴԱԽՊԵԱՆԻ

վաւերացուած Ուսումն. Խորհրդէն

Կ՚ուսանիլ աշխարհիկ լեզուի հիմնական կանոնները՝ պարզ եւ դիւրըմբռնելի կերպով. գործնական եւ հաղորդական բազմաթիւ հրահանգները որովք ճոխացած է, մեծապէս կը նպաստեն կանոններուն ուսումն ու գործադրութիւնը։

Դասատուաց դիւրութեան համար, գրքին սկիզբը մանրամասն բացատրուած է ուսուցման եղանակը։

Գինն է **3** *Դահ.*

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով. Կեդրոնատեղին է, Թիւ 11 Գալաքէր խան Պահճէ գախու, Կ. պոլիս։

ԸՆԹԱՑՔ ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արդի Հայերէնի

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Բ. Տպագրութիւն

Աշխատասիրեց

ՄՄԲԱՏ ԴԱԽՊԵԱՆ

Գրքուկիս գերընտիր մեթոտը եւ նպատակայարմար յօրինուածքը, որոնց շնորհիւ սուղ ժամանակի մէջ երբորդ տպագրութեան արժանացած է, պերճախօս ապացոյցներ են անոր առաւելութեանց եւ դիւրուսոյց հանգամանքին։

Գինն **2** *Դահ.*

Դիմել՝ առ գործակալութիւն Սմբատ Դախիեանի, Թիւ 11, Գալաքէր խան։

ՆՈՐ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԲԻՒԶԱՆԴ Մ. ՊՕԶԱՃԵԱՆԻ

ՏԵՍ. ԵՒ ԳՈՐԾ. ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա.ՇԽԱՏՐՀԱՏԱՐԱՐ ՀԱՅԵՐԷՆԻ

1. Տարրական ընթացք, որ կը պարունակէ 40 ընթերցուած՝ քերականական կանոններու վրայ յարմարեալ, 150 ի չափ հրահանգ, իր տեսակին մէջ միակն իւր մանկավարժական մեթոտով։ Գին 2 դրշ.

2. Միջին ընթացք, որ կը պարունակէ Հայերէն լեզուի ամբողջ համառօտ տեսութիւն, բառակազմութիւն (բարդութիւնք և ածանցմունք), արտահայտական լուծումն, 200 ի չափ շահեկան հրահանգներով։ Գին 4 դրշ.

Մեծաքանակ գնոյ դպրոցաց համար

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։

Մ. Գ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՆՈՐ
Բառարան
ԵՐԵՓԼԵԶՈՒԵԱՆ
ԱՆԳԼԻԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ
ԵՒ
ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Գ. ԳԱՅԾԿԳԱՃԵԱՆ

Սոյն գործ, որ կը բաղկանայ 1070 ութածալ էջերէ, կը պարունակէ Անգլիերէնի արդի գործածական բոլոր բառերն ու ոճերը հանդերձ արտասանութեամբ։ Բառարանին կցուած է նաեւ Անգլիերէնի մէջ յաճախ գործածուող համառօտագրութեանց եւ յատուկ անուանց ցուցակներ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ն. Ա. ԱՐԱՄԵԱՆ

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով, կեդրոնատեղին է Յակոբեան խան Աւամեան Տպարան։

Գին 50 Դրշ.

Տէր եւ Խմբագիր

Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻՒՔԻՒՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ն. Ա. ԱՐԱՄԵԱՆ
Զագմագճըլար փողոց Յակոբեան խան։